

VYSOKÁ ŠKOLA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU PALESTRA, spol. s r.o.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PRAHA 2016

Adéla Doležalová

VYSOKÁ ŠKOLA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU PALESTRA, spol. s r.o.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KURZ ALFA 6. TŘÍD OD PROJEKTU ODYSSEA

Autor: Adéla Doležalová

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Masopustová

Studijní obor: Sportovní a kondiční specialista

PRAHA 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím se zveřejněním své práce a jejím půjčováním v rámci knihovních služeb.

V Praze dne

.....

jméno a příjmení

Poděkování

Děkuji Mgr. Jitce Masopustové za odborné vedení, rady a připomínky, které pomohly ke vzniku této bakalářské práce.

BIBLIOGRAFICKÁ IDENTIFIKACE

Název bakalářské práce: Kurz ALFA 6. tříd od Projektu Odyssea

Pracoviště: VYSOKÁ ŠKOLA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU PALESTRA

Autor: Adéla Doležalová

Vedoucí práce: Mgr. Jitka Masopustová

Rok obhajoby: 2016

Abstrakt:

Práce je zaměřena na ALFA kurzy Projektu Odyssea. Jedná o seznamovací kurzy šestých tříd. Cílem, je zjistit, jak vnímají žáci šestých tříd jednotlivé typy aktivit výjezdových adaptačních stmelovacích kurzů ALFA a jaké aktivity řadí mezi své nejoblíbenější. Dílčími úkoly jsou tyto body: Popis kurzu ALFA Projektu Odyssea a vyhodnocení evaluačních dotazníků. Data pocházejí z vyhodnocení evaluačních dotazníků žáků šestých tříd. Žáky kurzy baví a 95% z nich by si kurz zopakovalo. Nejvíce oblíbenými aktivitami u žáků jsou pohybové a kontaktní, dále činnosti zaměřené na řešení problémů a aktivity zaměřené na důvěru.

Klíčová slova: hry, kurz, osobnostní a sociální výchova, Projekt Odyssea, žáci

BIBLIOGRAPHIC IDENTIFICATION

Bachelor thesis title: The course ALFA for the sixth grades held by Projekt Odyssea

Department: VYSOKÁ ŠKOLA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU PALESTRA

Author: Adéla Doležalová

Supervisor: Mgr. Jitka Masopustová

Year of the thesis defence: 2016

Abstract:

This thesis is focused on ALFA courses which are adaptation courses for pupils in the sixth grade. The main goal of the thesis is to find out how different types of activities of ALFA courses are perceived by pupils and which activities are the most favourite. In the first part of the thesis is described an ALFA course of Projekt Odyssea and in the second part are evaluated questionnaires from these courses. All answers were obtained from pupils in the sixth grade through evaluating questionnaires. Thanks to them we found out that pupils really enjoy the courses, 95% of them would even like to repeat it. We also discovered that the most favourite activities among children are focused on motor skills, solving various problems or building mutual trust and respect.

Key words: games, course, personal and social education, Projekt Odyssea, pupils

OBSAH:

1	ÚVOD.....	9
2	TEORETICKÁ ČÁST	11
2.1	Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělání (RVP ZV).....	11
2.2	Projekt Odyssea.....	14
2.3	Charakteristika kurzu Alfa	16
2.4	Využívané metody na kurzu.....	18
2.5	Příprava kurzu ALFA.....	22
2.6	Lektoři	23
2.7	Struktura kurzu.....	25
2.8	Harmonogram, popis a charakteristika aktivit na kurzu	27
3	PRAKTICKÁ ČÁST	45
3.1	Formulace problému	46
3.2	Charakteristika zkoumaného vzorku.....	46
3.3	Popis užitých metod	47
3.4	Popis a výsledky vlastního šetření	49
4	DISKUZE	79
5	ZÁVĚR.....	80
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	82
7	SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ, TABULEK A PŘÍLOH.....	84

1 ÚVOD

Všechny základní školy by v současnosti měly naplňovat průřezové téma osobnostní a sociální výchova (OSV). Některé školy staví na této výchově a na jejím základě učitelé komunikují s žáky a se studenty. Jedná se o způsob výuky, která vede k rozvíjení samostatnosti, respektování druhých, odpovědnosti za vztahy a k rozvoji úrovně komunikace u žáků.

OSV používá na svých kurzech také spolek Projekt Odyssea, který je Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky uznanou vzdělávací institucí. Projekt Odyssea pořádá mnoho kurzů s využitím OSV a jedním z nich je adaptační stmelovací kurz ALFA pro žáky 6. tříd. Právě tímto kurzem se budeme v práci zabývat.

ALFA kurz Projektu Odyssea, je zaměřený převážně na žáky šestých tříd. Jedná se o kurz seznamovací a adaptační. Právě po páté třídě se dějí u žáků na většině škol změny. Může se jednat o přechod na jinou školu, do jiné třídy nebo o příchod nových spolužáků do zaběhnutého kolektivu. Cílem ALFA kurzů je žáky seznámit, stmelit, stanovit si pravidla, naučit žáky komunikovat, rozdělovat si role v týmu a nacházet společná řešení.

Nedílnou součástí ALFA kurzů jsou herní aktivity. Žáci se seznamují a komunikují v rámci her, proto je důležité jejich správné zařazení do programu. Důležité je nejen pořadí aktivit, ale také jejich náročnost. Každá třída je specifický kolektiv a to je potřeba brát v úvahu, jak při sestavování programu, tak při jeho realizaci.

Cílem práce je zjištění, jak vnímají žáci šestých tříd jednotlivé typy aktivit výjezdových adaptačních stmelovacích kurzů ALFA a jaké aktivity řadí mezi své nejoblíbenější.

Jedním z dílčích cílů této bakalářské práce je teoretický úvod do problematiky ALFA kurzů. Druhým cílem je vyhodnocení evaluačních dotazníků od žáků základních škol, kteří prošli kurzem Projektu Odyssea v předešlých letech. Na základě dotazníků chceme zodpovědět otázky, jak žáci kurz celkově hodnotí, zda jsou žáci na kurzech spokojeni, jaké aktivity se jim nejvíce líbí, co jim kurzy vlastně přináší.

Rešerši literatury jsme dělali z on-line katalogu Městské knihovny v Praze. Zadali jsme klíčová slova: „*Seznamovací kurzy pro 6. třídy*“, kdy jsme však nedostali ani jednu nabídku. Další variantou bylo klíčové slovo: „*Výchova a pedagogika*“, v tomto případě byla nabídka větší, 11689 titulů. Jako poslední klíčový výraz jsme zvolili „*Hry*“, kdy jsme měli na výběr ze 41857 knih, brožur, článků apod. Městská knihovna v Praze nebyla jediným zdrojem, odkud jsme literaturu čerpali. Dalšími knihovnami byla Městská knihovna ve Strakoniciích a školní knihovna na VŠ Palestra. Velmi přínosným zdrojem se ukázaly metodiky Projektu Odyssea. Použili jsme díla například: „*Kniha her a činností v klubovně i venku.*“, „*Zážitkově pedagogické učení.*“, „*Dobrodružné hry a cvičení v přírodě.*“ a další podnětnou literaturu.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělání (RVP ZV)

RVP ZV je etapa, která navazuje na předškolní vzdělání a předchází programům na střední vzdělání. Přístup etapy je všestranný, dá se propojovat s jinými druhy vzdělávacích metod, jako je například výchova v rodině. Úkolem RVP ZV je sestavení konceptu, který slouží jako hodnotící prvek k porovnání znalostí, kterých dosáhnou žáci na konci základního vzdělání. Nezapomíná ani na žáky se speciálními požadavky na vzdělání. Snaží se o jejich začlenění do kolektivu. Zohledňuje požadavky žáků při jejich dosahování cílů. Každému žákovi je poskytnut individuální přístup, proto se rozšiřují nabídky předmětů, které mohou tito žáci navštěvovat. Základem harmonického vzdělávání je komunikace s rodiči.

Cílem základního vzdělání je osvojit si průřezová témata, která jsou povinnou součástí vzdělávání. Ta mají za úkol seznámit jedince s problematikou dnešní doby. Jedná se o vzdělávání v oblasti těchto témat: „*Osobnostní a sociální výchova*“, „*Výchova demokratického občana*“, „*Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech*“, „*Multikulturní výchova*“, „*Environmentální výchova*“ a „*Mediální výchova*“. Ta se berou jako prvek základního vzdělání. Na základě nové strategie vzdělávání, kdy se má teorie prolínat s praxí, jsou všechna témata zaměřená na všeobecný rozvoj žáků. Veškerá témata se navzájem prolínají.

V rámcovém vzdělávacím programu jsou řešeny aktuální i budoucí problémy světa. Úkolem je rozvoj jedinců tak, aby si uměli udržet postoj a měli své hodnoty. Žáci se učí pracovat samostatně i ve skupinách. S tím úzce souvisí kurikulární dokumenty, které vychází ze školních vzdělávacích programů. Těmi stanovuje program obecnou formu základního vzdělání.

Průřezová témata mají stejné harmonické uspořádání. Zabývají se charakteristikou témat, přínosem pro žáka v dané problematice a jsou rozpracována do tematických okruhů.

Osobnostní a sociální výchova

Viz. 2.4 Osobnostní a sociální výchova

Výchova demokratického občana

Výchova demokratického občana je jedním z průřezových témat RVP ZV a učí žáka multikulturní toleranci, vstřícnosti, odpovědnosti či spravedlnosti. Slouží mu jako základní orientace o tom co se děje ve světě. Žák by měl mít představu o zvyklostech, podmínkách a politických základech celého světa. Cílem tohoto tématu je naučit žáky myslet tak, aby zvládali krizové myšlení, komunikaci - dialog i prezentování sami sebe apod.

Téma „*Výchova demokratického občana*“ je blízce spjaté s oblastí „*Člověk a společnost*“. Žák má projevovat demokraticky své myšlenky, které mají být přijaté. Ta jsou tematicky zaměřena převážně na rodinu a nejbližší okolí.

Průřezové téma „*Výchova demokratického občana*“ má své okruhy. Jedná se o oblasti: „*Občanská společnost a škola.*“, „*Občan, občanská společnost a stát.*“, „*Formy participace občanů v politickém životě.*“ a „*Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování.*“. Tyto oblasti jsou zaměřeny na rozvoj jedinců v demokratickém, vědomostním a dovednostním směru.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Dalším průřezovým tématem je „*Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.*“, které se zabývá globálním myšlením, tedy celkovou problematikou Evropy. Základem je vyprávění o poznatcích žáků z jejich běžného života. Obsah vzdělání je zaměřen na sociální, ekonomické, právní, kulturní stavy světových míst a na jejich internetovou propojenost díky moderním technologiím. Důležitou součástí této etapy je znalost jazyků. Seznamuje žáky s kulturními, náboženskými, sociálními rozdíly. Například je vede k pochopení významných uměleckých děl Evropanů. Snaží se u žáků vytvářet kladný postoj ke kulturní rozmanitosti a jinakosti.

Průřezové téma „*Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech.*“, má také své okruhy, jsou to: „*Evropa a svět nás zajímá*“, „*Objevujeme Evropu a svět*“ a „*Jsme Evropané*“. Žáci si na základě těchto probíraných okruhů uvědomují postoj občana ke globálním problémům. Utváří si svůj pohled na situaci, která se děje jinde ve světě.

Multikulturní výchova

Cílem tohoto průřezového tématu je odstranění sociokulturních konfliktů. Seznamuje žáky s tradicemi, kulturními zvyklostmi a přístupy různých etnik. Snaha je o vzájemné pochopení majorit a minorit v naší zemi i okolních státech. Jedná se i o komunikaci ve třídách, kdy kupříkladu v kolektivu třiceti dětí je jedinec jiné národnosti. Poukazuje nejen na kladné vztahy mezi žáky navzájem, ale i na vztah žáka s učitelem. Jde o vzájemnou toleranci a pochopení. Žádná z etnických skupin není nadřazená či podřazená, všechny jsou na stejné úrovni jak ze sociálního, tak z komunikačního pohledu. Snaží se odstranit rasistické, xenofobní a diskriminační postoje skupin i jedinců.

Průřezové téma „*Multikulturní výchova*“ řeší tyto oblasti: „*Kulturní diferencí*“, „*Lidské vztahy*“, „*Etnický původ*“, „*Multikulturalita*“ a „*Princip sociálního smíru a solidarity*“. Zabývají se aktuálním prostředím škol a jejich okolí. Výběr tématu, které by se na škole s žáky probíralo, je značně ovlivněno učiteli, jak postoji mezi nimi, tak postoji se žákům a rodičům.

Enviromentální výchova

Vychovává žáky k harmonickému vztahu k přírodě. Jak z ekologického, tak z ekonomického, vědeckotechnického, ale i politického a občanského hlediska. Snaží se žákům vysvětlit, jak se k přírodě chovat, jak ji udržovat v čistotě a přístupnou ostatním. Nejedná se jen o rostliny, ale i o živočichy. Vysvětluje důsledky špatného zacházení a znečišťování životního prostředí. Žáci by si na základě výchovných programů měli tvořit své názory, pohledy a řešení jak se k přírodě chovat.

Průřezové téma „*Enviromentální výchova*“ se zabývá těmito oblastmi: „*Ekosystémy*“, „*Základní podmínky života*“, „*Lidské aktivity a problémy životního prostředí*“ a „*Vztah člověka k prostředí*“. Mají za cíl celistvé pochopení vztahů lidí k životnímu prostředí a zamyšlení se nad tím, co udělat jinak, aby zůstalo zachované, čisté a příjemné i pro budoucí generace.

Mediální výchova

Vychovává žáky k tomu, aby uměli zpracovat informace nejen z našeho státu, ale i z těch okolních. Měli by zpracovávat, vyhodnocovat a využívat informace, které přichází z médií. To znamená, že by žáci měli umět analyzovat danou problematiku a držet si od

situace odstup. V rámci tohoto tématu je potřeba rozvíjet komunikování, formulování a prezentování své osobnosti na veřejnosti.

Průřezové téma „Médiální výchova“ se rozděluje do dvou podoblastí a ty se dále dělí na oblasti: „*Receptivní činnosti*“ - „*Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení*“, „*Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality*“, „*Stavba mediálních sdělení*“, „*Vnímání autora mediálních sdělení*“, „*Fungování a vliv médií ve společnosti*“ a „*Produktivní činnosti*“ – „*Tvorba mediálního sdělení*“, „*Práce v realizačním týmu*“. Cílem je základní seznámení s mediálními činnostmi. (JEŘÁBEK, TUPÝ, 2010)

Náplní vzdělávacích programů Projektu Odyssea jsou i průřezová témata. Nejvíce zkoumaným tématem, především u ALFA kurzů je Osobnostní a sociální výchova. Ostatní průřezová témata se mohou objevit dle požadavků škol a typů kurzů. (PROJEKT ODYSSEA, 2016)

„Pedagogické kurikulární dokumenty, které vymezují legislativní a obsahový rámec potřebný pro tvorbu školního vzdělávacího programu; systém kurikulárních dokumentů je vytvářen a uplatňován na dvojí úrovni; státní úroveň tvoří: Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy, školní úroveň tvoří školní vzdělávací programy.“ (JEŘÁBEK, TUPÝ, 2010)

2.2 Projekt Odyssea

„Naším posláním je pomáhat školám při zavádění osobnostní a sociální výchovy do běžné praxe. Za tímto účelem společně se školami vyvíjíme metodické materiály, provádíme výzkum a realizujeme vzdělávací kurzy pro učitele i žáky.“ (PROJEKT ODYSSEA, 2016)

Projekt Odyssea je spolek, zabývající se vzděláváním žáků a učitelů formou kurzů či vícedenních seminářů.

Od roku 2000 do roku 2014 proběhlo více než 400 kurzů pro učitele. Byly vyučovány semináře o osobnostní a sociální výchově na 6 základních a na 2 vysokých školách. Uskutečnila se výuka pedagogických sborů základních a středních škol. Proběhlo opakované lektorování na setkání učitelů o. s. PAU a spolupráce s Národním ústavem odborného vzdělání. Kurzů Projektu Odyssea se v součtu účastnilo kolem 1000 učitelů.

Do roku 2014 se uskutečnilo více než 430 vícedenních výjezdových kurzů školních tříd.

Činnosti Projektu Odyssea

Projekt Odyssea je vzdělávací institucí uznanou MŠMT. Vzdělává pedagogy i žáky a vyvíjí projekty v průřezovém tématu Osobnostní a sociální výchova. Cílovou skupinou jsou žáci základních škol, nižších ročníků víceletých gymnázií a studenti středních škol. Projekt Odyssea lektoruje formou osobnostní a sociální výchovy.

Pro učitele

Jednou ze specializací jsou kurzy pro pedagogy „šité na míru“. Škola zadá požadavek a Projekt Odyssea sestaví školící program. Druhou variantou je možnost, vybrat si z 22 akreditovaných vzdělávacích programů, udělených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. (PROJEKT ODYSSEA, 2016)

Pro žáky

Kurzy pro žáky jsou vícedenní nebo jednodenní programy, zaměřené na zlepšování vztahů a komunikace mezi žáky. *„Všechny žákovské kurzy přispívají k sociálnímu rozvoji třídního kolektivu. Budují dobré vztahy mezi žáky a pracují s pravidly chování a komunikace ve třídě. Kurzy podporují rozvoj týmových dovedností a spolupráce žáků. Pozitivně formují osobnosti účastníků a přispívají k vzájemnému porozumění mezi žáky a třídním učitelem.“* (PROJEKT ODYSSEA, 2016)

Vícedenní, nejčastěji třídní, výjezdy ven do přírody probíhají formou her. Využívají se různé aktivizační, relaxační, diskusní a další techniky.

Prevence šikany

Cílem kurzu je vylepšit komunikaci ve třídním kolektivu. Hlavní částí je zamyšlení se žáků nad vztahy v jejich třídě. Pro lepší jednání mezi sebou si žáci stanoví třídní pravidla. Učí se, jak sdělit druhé osobě, že je jim nepříjemné její chování a to pomocí zpětné vazby. Důležitou součástí je chválit se, děkovat si a držet pohromadě jako skupina.

Zdravotnický kurz

Kurz je určen pro žáky 2. stupně základních škol a studenty středních škol. Jeho cílem je naučit žáky základy první pomoci a postoj, jak se v krizových, nezvyklých, ale možných situacích zachovat. Žáci si vyzkouší jak komunikovat s linkou integrované

záchranné služby, jak ošetřit různé druhy krvácení, resuscitaci atd. Vše je vysvětlováno prostřednictvím modelových situací.

Prevence drog - Prevence závislosti

Na kurzu prevence se žáci 2. stupně základních škol a nižších ročníků víceletých gymnázií seznámí s riziky užívání drog. Cílem kurzu je vyvrátit mylné informace o účincích a působení drog a vytváření návyků na ně. Žáci si aktivně vyzkouší, jak drogu odmítnout. Zkoušení je pomocí hraní rolí, kdy žák úspěšně odmítne drogu. V následné reflexi se rozebírá, proč žák udělal či neudělal to, co by chtěl.

Jedním z důvodů, proč většina lidí podlehne drogám, je nátlak skupiny. Na kurzu se vysvětluje, jak působí takový skupinový tlak a jak mu odolat.

Pokud má škola podezření, že žáci užívají drogy, je možné z prevence drog udělat drogovou intervenci.

Odrazový můstek

Studenti devátých tříd často nemají dobré přestupy na střední školy, proto Projekt Odyssea pořádá tento kurz. Cílem kurzu je, aby se žáci zbavili obav a špatných očekávání z přechodu na jinou školu. Vyzkouší si, jak se seznámit s novými lidmi, různé vzdělávací strategie, např. myšlenkovou mapu. Žáci hodnotí své dosavadní chování a snaží se sami přijít na to, co dělat lépe. Zakončením kurzu je třídní zážitková aktivita, která symbolizuje třídu jako celek, to že žáci jsou dobrý kolektiv.

Stmelovací kurz Alfa

Viz. 2.3 Charakteristika kurzu ALFA

2.3 Charakteristika kurzu Alfa

Tyto kurzy se pořádají na začátku školního roku v období září až listopad. Není však vyloučeno pořádání kurzu v jiných měsících. Kurzu se účastní vždy dva lektori Projektu Odyssea.

První lektor má hlavní slovo v programu a je zodpovědný za jeho průběh. Má na starosti i další náležitosti kurzu. Jsou dvě varianty. Jednou z nich je lektorská verze kurzu, kdy škola zařizuje veškeré související, doplňující příslušenství kurzu. Jedná se o ubytování, stravu, dopravu a dohled nad dětmi mimo program. Druhou variantou je kurz na klíč, kdy první lektor zařizuje veškeré náležitosti kurzu. Zajišťuje, kam a kdy

se pojede, jaké věci si mají účastníci vzít s sebou, domluvit ubytování, stravování - spadá sem zajištění náhradní stravy pro účastníky s dietou, dopravu, dohled nad žáky i v době volna a předává děti rodičům při příjezdu zpět z kurzu.

Druhý lektor pomáhá se sestavením a organizováním programu, vede některé jeho části. Může si vzít na starost funkci zdravotníka, přičemž zdravotní kurz je nutným vzděláním každého lektora. Pokud by se některý účastník kurzu zranil, je tento lektor povinen zraněného ošetřit a vše zapsat do zdravotního deníku.

Volný čas patří podle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) mezi 24 sociálních indikátorů, podle nichž se určuje životní kvalita v určité zemi. Blahobyt ještě automaticky neznamena kvalitu život. Pokud je volný čas znakem životní kvality, tak to znamená, že k zaměstnání a čistě existenčnímu zabezpečení musí přistoupit ještě další nehmotné hodnoty, které dělají společenský život lidštější a důstojnější.

Výchova se jeví jako regulování, záměrné a cílené vstupování do celoživotního procesu zespolštění jedince, probíhající v jistém konkrétním kulturně společenském systému. (KRAUSE, POLÁČKOVÁ, 2001)

Cíle kurzu

Cílem kurzu je stmelení třídy, vybudování lepší komunikace mezi žáky a jejich spolupráce. Kurz se zaměřuje především na třídy, které jsou nově vzniklé. Třída může být zcela nově vzniklá nebo je obměněna o nějaké žáky či studenty. Základem pro lepší dosažení cílů je využití jiného prostředí, především přírody a programu formou her. Každá aktivita, která na kurzu proběhne, je žáky reflektována.

Cílová skupina

Hlavní cílovou skupinou jsou právě třídy, které jsou nově vzniklé a potřebují stmelovací kurz. Mohou to být páté, šesté, deváté třídy na základních školách nebo první ročníky na středních školách. Nastávají výjimečné situace, kdy se kurzu účastní jiné ročníky základních škol. V těchto případech se zpravidla upřesňují cíle kurzu, jehož těžištěm přestává být adaptace nových žáků na novou školu, ale směřuje spíše ke stmelování třídy, k seznámení s novým třídním učitelem nebo novým žákem apod.

2.4 Využívané metody na kurzu

Osobnostní a sociální výchova

„Osobnostní a sociální výchova“ je praktická disciplína, zabývající se rozvojem klíčových životních, konkrétněji řečeno „osobnostních a sociálních“ dovedností pro každý den. Rovněž můžeme říci disciplína, zabývající se rozvojem životních kompetencí v oblasti osobního života se sebou samou/samým a života v mezilidských vztazích.“ (VALENTA, 2006)

Hlavním cílem OSV je působit na děti tak, abychom nenarušovali jejich samostatný pohled na věc. Snažíme se nechat jim volné pole působnosti. Neomezujeme jejich vyjadřování, rozvíjíme jejich kreativitu a tvořivost. Ovšem za určitých pravidel a omezení.

Pokud chceme děti učit OSV, tak je důležité, abychom se řídili čtyřmi základními parametry: „Praktičnost“, „Propojenost se životem žáků“, „Provázení“ a „Zacílení“. Pomocí těchto čtyř přístupů budujeme přístup dětí k OSV a tím je připravujeme na samostatné jednání, uvažování a zodpovědnosti za svá rozhodnutí.

V procesu socializace, sociální dovednost a rozvoje je důležitý vliv rodičů, ale ještě důležitějším vlivem jsou vrstevníci a škola. Odtud získané dovednosti jsou vyjadřovány jako propojení tří složek: sociálního vnímání, sociálního poznávání a sociální výkonnosti. (ARTHUR, DAVIDSON a STOW, 2000)

„Osobnostní a sociální výchova (OSV) je od září 2007 povinným obsahem vzdělávání na všech základních školách a osmiletých gymnáziích v České republice. Jedná se o tzv. průřezové téma, které má prostupovat celou školní výukou od 1. do 9. třídy napříč předměty, vybranými semináři, školními prožitkovými kurzy apod.“ (Srb a kol., 2007)

Prvním parametrem OSV je praktičnost. Děti se učí dovednostem a návykům tak, že si je přímo zkouší. Mohou si je vyzkoušet v praxi, nebo na modelových situacích. Zjišťují, poznávají, zažívají, upevňují či opakují své chování v různých situacích. Děti na tomto základě pochopí jak v dané situaci zareagovat, aby to pro ně bylo správné.

Například:

Aby nepodlehly nátlaku jiné osoby a nedošlo k manipulaci.

Pro využití zažitých pravidel k lepší a efektivnější komunikaci.

Důležitou součástí tohoto procesu je sebereflexe. Pokud si dítě nezopakuje proč, z jakého důvodu a jakým způsobem danou činnost vykonalo, nemají modelové situace takový přínos. Žák se zkouší reflektovat sám, můžeme pomoci pokládáním otevřených otázek. Svůj názor, návrh řešení si necháváme až jako poslední. (SRB A KOL., 2007)

Sebereflexe - „Součástí „já“ může být „sebeobraz“ /co o sobě vím na základě sebepoznávání/; „sebereflexe“ /uvědomování si sebe sama/; „sebehodnocení“ /ocenění vlastních kvalit – sebe-kritizování/ a z něj vyplývající „sebeúcta“ /jako pozitivní vztah k sobě samému na základě identifikace vlastních pozitivních kvalit/ a „sebedůvěra“ /reálný odhad vlastních potencialit, umožňující jednat efektivně, vhodně, bezpečně atd./.“ (VALENTA, 2006)

Druhým parametrem OSV je propojení se životem žáků. Učí se mezilidským vztahům mezi sebou ve třídě. Neučí se o lidech obecně, ale berou v potaz samy sebe. Pro pochopení, jak se zachovat v určitých situacích, si je přehrávají na reálných příkladech, s kterými se potýkají v běžném životě. Modelové situace, jež slouží jako trénink, si žáci vybírají z témat, které je samotné zajímají. Pokud nemají nápady, poskytneme žákům témata sami. Poté si musí k danému tématu vybrat situaci, kterou prožili a použít ji. Každý žák si musí projít zkouškovým modelem, aby věděl jaké to v dané situaci je. Žák by o této situaci měl být schopen mluvit v reflexi.

Například:

„Zatím jsme si řekli, jak jsme prožívali předchozí aktivitu, co se osvědčilo, co ne. Pojdme si nyní každý za sebe pojmenovat, co se bude hodit v budoucnu přímo vám, co sami použijete. A proč právě toto použijete, co vás na tom oslovilo.“

Třetím z parametrů je OSV provázející. Učitel, jako jedna z osob, která je se žáky nejvíce ve vztahu, má zodpovědnost zajistit bezpečné prostředí pro otevřenou komunikaci. Konverzace by neměla být provázena direktivním jednáním. Žáci vyjadřují svůj názor na věc. Učitel pouze dohlíží, nepřebírá roli odborníka, diktátora.

Například:

Klademe otevřené otázky.

Žákovi necháme prostor k vyjádření, my mluvíme jako poslední.

Zpětnou vazbou popisujeme chování žáků.

Zpětná vazba (ZV)

Používáme ji většinou v negativních okamžicích, když se nám nelíbí chování druhých osob k osobě naší a potřebujeme vyjádřit nesouhlas. Pokud použijeme ZV a útočící osoba nepřestane v atakování, ke ZV se přidá reálná sankce. Můžeme ji použít i v kladné podobě, vyjádřením příjemného, překvapujícího pocitu.

Tvorba ZV- „Mluvím sám za sebe „Já“. Vyjádření emocí „*Mrzí mě, trápí mě, líbí se mi, potěšilo mě*“. Konkrétní vyjádření toho co se mi nelíbí nebo naopak líbí „*Nesahej mi na vlasy, Že jsi dnes ráno vynesl odpadkový koš*“. Celá zpětná vazba pak vypadá takto: „*Nelíbí se mi, že mi šaháš na vlasy. Potěšilo mě, že jsi dnes ráno vynesl odpadkový koš.*“ Pokud chceme dosáhnout většího a silnějšího efektu u ZV, osobu, které je ZV adresována oslovíme jménem. „*Honzo, nelíbí se mi, že mi bereš čepici*“. Na konci ZV může být dodatek jako „*Nedělej to. Přestaň.*“ Pak ZV vypadá takto „*Honzo, nelíbí se mi, že mi bereš čepici, přestaň.*“

Reálná sankce

Neboli jinými slovy splnitelná hrozba. Používáme ji v případě, že použijeme ZV a agresor nepřestane s útoky k naší osobě. Vždy se musí použít reálná, splnitelná hrozba či sankce, abychom agresorovi dali najevo, že to myslíme vážně. Pokud bychom dali jako sankci „*Pokud nepřestaneš, zabiju tě. Pokud nepřestaneš, hodím na tebe atomovou bombu.*“, všem je jasné, že to nemůžeme splnit, agresor tak může pokračovat. Pokud zvolíme sankci „*Pokud nepřestaneš, zavolám na policii. Pokud nepřestaneš, dojdu to říct rodičům.*“, v tomto případě je sankce splnitelná a agresor by se měl stáhnout. Mělo by mezi agresorem a obětí dojít k domluvě. Pokud atak pokračuje, ať okamžitě nebo po nějaké době, musí oběť jít a sankci splnit.

ZV se sankcí vypadá takto: „*Honzo, nelíbí se mi, že mi bereš čepici, přestaň. Pokud nepřestaneš, dojdu to říct paní učitelce.*“ V neposlední řadě musíme myslet na to, že se nesmí objevit agrese. (ŠIRCOVÁ, 2016)

Agrese - „*Agrese (z lat. aggressio, výpad, útok) v psychologicko-sociologickém pojetí znamená napadení, útočné jednání, které se projevuje záměrným poškozováním nebo násilným omezováním jiné osoby nebo věci. Agrese se může projevovat fyzickým napadením, ale také verbálně, například urážkami a pomluvami.*“ (HAYESOVÁ, 2000)

Jako čtvrtým parametrem je OSV zacílená. Spočívá v tom, že si každý žák stanovuje své cíle, kterých chce dosáhnout. Učitel přizpůsobuje témata konkrétním žákům. Cíle se rozdělují na krátkodobé a na dlouhodobé cíle OSV.

Například:

Krátkodobé - žák reflektuje situaci a hovoří o ní. Snaží se najít řešení, která by mohl v budoucnu použít. Žák si vyzkouší tři modelové situace, pak o nich hovoří. Žáci jsou schopni na základě zkušeností vytvořit vlastní řešení jiné situace.

Dlouhodobé - žáci se mezi sebou oslovují křestními jmény nebo domluvenými přezdívkami. Žáci se umí domluvit pomocí ZV bez použití agrese. (SRB A KOL., 2007)

Zážitková pedagogika

Zážitkově pedagogický koncept se u nás v České republice vyvíjel za specifických okolností, ale vznikl originální a účinný koncept. Cílem je, odnést si z aktivity silný zážitek. Vždy šlo o rozvoj jedince a jeho osobnosti spíše než o vědomosti a dovednosti. (HANUŠ A CHYTILOVÁ, 2009)

Dramatická výchova

„Dramaturgie je promyšlená skladba programů ve vztahu k zamýšlenému cíli projektu. Rozeznáváme tři typy dramaturgie: plánovaná (teoretická), reálná (praktická), evaluovaná (ideální, závěrečná).“ (HANUŠ A CHYTILOVÁ, 2009)

U Projektu Odyssea se tato metoda používá při hraní rolí nebo při metodických ukázkách různých situací.

Žáci se při hraní rolí dozvídají své jednotlivé funkce a postavení v kolektivu. Například, skupina, v tomto případě třída, je tvořená z různých rolí, jako je šéf, kašpar, ovce, hasič, apod. Mohou si také vyzkoušet jednotlivé modelové situace s různými druhy chování.

Výchova ne výuka

Ve výchově probíhá učení poněkud jinak než při vyučování. Ve škole jsou žákům předávány hotové zobecněné zkušenosti, nashromážděné za celou historii lidstva, v podstatě v teoretické podobě, a to nejčastěji slovní formou. Toto, převážně verbální poznání, je pak podle možností aplikováno na praktické situace. Ve výchově mimo

vyučování získávají žáci poznatky v bezprostřední praktické činnosti. Teprve pak se na základě těchto osobních zkušeností, ve spojení s poznatky získanými při vyučování, vytvářejí nová poznání a nové zkušenosti. Jde tedy na jedné straně o proces osvojování si v konfrontaci s praxí, na druhé straně o proces osvojování si osobních zkušeností z praxe s následnou konfrontací s obecnými poznatky teorie. Učení probíhá v rámci všech typů činností, tj. v činnostech odpočinkových, rekreačních, zájmových, sebe obslužných, společensky prospěšných a při přípravě na vyučování. (PÁVKOVÁ, 2002)

Jednoduché relaxační techniky

Způsob odpočinku a rekreace má vliv na utváření způsobu života jedince, jeho hodnotovou orientaci a v dospělosti se odráží i na pracovním výkonu. Naučit děti a mládež racionálně odpočívat je proto jedním z nejvýznamnějších úkolů výchovy, tedy i výchovy mimo vyučování. Pojmy rekreace a odpočinek se většinou v běžném jazyce zaměňují. V oblasti výchovy mimo vyučování je však nezbytné je rozlišovat, protože oba typy činnosti mají odlišný charakter i účel. Odpočinkové činnosti jsou velmi klidné, pohybově i psychicky nenáročné. Nejvydatnější formou odpočinku je spánek. Rekreační činnosti mají naopak charakter vydatné pohybové aktivity, nejlépe na čerstvém vzduchu. Mohou mít podobu činností tělovýchovných nebo manuálně pracovních. (BENDL, 2003)

2.5 Příprava kurzu ALFA

V současné době organizace již dlouhodobě spolupracuje s mnoha školami a tyto si pravidelně kurz ALFA s ročním předstihem objednávají pro začátek dalšího školního roku. Každá taková škola má svého garanta a ten přiděluje kurzy vedoucím lektorům.

Prvním krokem k tomu, abychom mohli zařizovat kurz, je rozhovor s ředitelem školy nebo jím pověřenou osobou, většinou školním metodikem prevence nebo výchovným poradcem. Někdy je před konáním kurzu schůzka s rodiči. Vedoucí lektor osloví druhého lektora se žádostí o spolupráci a společně připraví program. Během příprav probíhá komunikace se školou, zpravidla se třídním učitelem. Třídnímu učiteli jsou předány informace pro rodiče a žáky, zdravotní dotazník a další prohlášení.

Typy kurzu ALFA

Lektorská varianta

Pokud si škola vybere lektorskou variantu kurzu, potom je veškerá organizace, mimo programu, na škole.

Škola zařizuje místo konání, ubytování, stravování, dopravu, ale i dozor nad žáky mimo program.

Školy si tuto variantu vybírají především z finančního hlediska. Tato varianta je levnější jak pro školu, tak pro žáky. Jelikož je Projekt Odyssea, certifikovaným poskytovatelem primární prevence rizikového chování lze zažádat zřizovatele a jiné instituce o grant.

Varianta na klíč

Pokud škola požádá o variantu na klíč, tak první lektor z Projektu Odyssea zařizuje veškeré záležitosti ohledně ubytování, stravování, dopravy, dozoru nad žáky při programu i mimo něj.

2.6 Lektoři

Všechny kurzy a programy lektoruje vždy lektorská dvojice, zpravidla to bývá muž a žena. Lektoři prochází určitou vzdělávací osnovou a splňují předepsané náležitosti, jako je vysokoškolské vzdělání, zaměřené pedagogicky či psychologicky. Lektor projevuje kladný vztah k dětem i dospělým. Jedná s druhými jako se sobě rovnými, komunikuje s respektujícím způsobem a účelně. Má dobrý vztah k sobě samému, pracuje na sebevzdělávání, má úctu k pedagogické profesi a k pedagogům. Účastní se supervizí, na kterých probíhá interní reflektivní praxe. Své vzdělávací programy připravuje a realizuje účinně. Má nezbytné lektorské dovednosti. Rozumí skupinovým procesům efektivního učení. Podílí se na dodržování pravidel psychické i fyzické bezpečnosti. Napomáhá klientům, sdílí základní hodnoty Projektu Odyssea: vzájemný respekt, profesionalitu, tvořivost, spolupráci, odvahu překonávat překážky. Tyto hodnoty uplatňuje v lektorské praxi. A především, dělá svou práci tak, aby na ni byl hrdý a měl z ní radost.

První lektor má na starost komunikaci se školou, program a přípravu veškerých pomůcek potřebných na program, v případě kurzu na klíč, zajišťuje ubytování, stravu a dopravu.

Druhý lektor, který byl prvním požádán o spolupráci, se účastní samotného kurzu, pomáhá s koncepcí a organizací programu kurzu a je stejně důležitým článkem v týmu, jako první lektor.

Jeden z lektorů si bere na starost funkci zdravotníka. Pokud by se někomu z účastněných přihodilo zranění, musí ho lektor ošetřit a vše zapsat do zdravotního deníku. (PROJEKT ODYSSEA, 2016)

2.7 Struktura kurzu

Pořádané kurzy mají podobný charakter. Lektor si připraví harmonogram, jak má kurz vypadat. Žádná třída není sestavena ze stejně chovajících se žáků, je tedy pravidlem, že se kurz v průběhu upravuje. Musíme dbát na správně zvolené aktivity právě s ohledem na vyspělost jednotlivých žáků třídy. Snaha je také o to, aby se děti propojily s přírodou a vnímaly ji.

V tabulce č. 2 vidíme třídení ALFA kurz pro žáky šestých tříd tak, jak akce skutečně probíhala.

	Dopoledne	Odpoledne	Večer
Datum	09:00 – sraz u budovy školy	Úvod programu	☐ <i>Uvedení a smlouva – zahajovací akt kurzu</i>
	09:30 – odjezd autobusem	<i>Zahájení programu</i>	☐ +/-
	11:30 - příjezd k objektu	☐ <i>Představení třídy</i>	Sdílení obav a očekávání v kolektivu z následujících 4 let
	Konzultace s třídním učitelem	☐ <i>Pravidla a cíle kurzu</i>	☐ <i>Kdo je kdo</i>
1. den	<i>Představení lektorů, sdělení pravidel organizace kurzu a pobytu v budově, ubytování žáků.</i>	☐ <i>Duhové vizitky – barvy</i>	
		☐ <i>Evoluce</i>	☐ <i>Svíčka – rituál zářmování dne</i>
		Lámání ledů I. a bližší vzájemné seznámení, spolupráce v malých skupinách:	
		☐ <i>Draci</i>	
		☐ <i>Obr, trpaslík, čaroděj</i>	
		☐ <i>Podbíhání lana</i>	
		☐ <i>Bingo</i>	

	Dopoledne	Odpoledne	Večer
Datum 2. den	Reflexe předešlého dne, pravidel, naplňování cílů. ☐ <i>Jména</i> bližší seznámení s třídním učitelem ☐ <i>Řady</i> ☐ <i>Mrazík</i> ☐ <i>Žlábký</i> ☐ <i>Křížovka</i> ☐ <i>Klávesnice</i> Spolupráce celé skupiny a zážitek frustrace z prohry	Dobrodružná cesta – ☐ <i>Šlacha</i> ☐ <i>1,2,3,4 (stavitelé)</i> ☐ <i>Výtah</i> Odpolední aktivity směřovaly k reflexi naučených dovedností – reakce na chybu druhých, využití pravidel (zvednutá ruka, v 1 chvíli mluví 1), kolečko nápadů.	Aktivity na rozvoj důvěry v celé třídě: ☐ <i>Slepé lano</i> ☐ <i>Svíčka</i> – rituál zarámování dne
	Dopoledne	Odpoledne	Večer
Datum 3. den	Závěr programu Reflexe předešlého dne, ☐ <i>Ústava</i> ☐ <i>Trička</i> – tvorba artefaktu ☐ <i>Evaluační dotazník</i> ☐ <i>Tečka</i> - <i>Společné foto</i>	Odjezd od objektu ve 13:00 Příjezd do Prahy ke škole ve 14:30 hod.	

Tabulka 1: Harmonogram programu

(Zdroj: Projekt Odyssea, kurz 17. - 19. 9. 2015)

2.8 Harmonogram, popis a charakteristika aktivit na kurzu

Pokud je to možné vzhledem k prostředí a počasím, kurzy jsou pořádané v přírodě.

„Téma výchovy v přírodě a pozitivního výchovného působení se začalo opět objevovat záhy po II. světové válce. Organizace i školy rychle navázaly na úspěšný rozvoj před II. světovou válkou. V jiných souvislostech se vracelo školství i některé organizace k výchovnému působení aktivit v přírodě i v období „vlády jedné strany“ po roce 1948. Příklad se velký význam letním táborům, školám v přírodě a v osnovách škol byly zařazeny lyžařské i letní kursy i povinné hodiny cvičení v přírodě a turistiky. Vzniklo mnoho míst, kde bylo možné v přírodním prostředí přespávat v jednoduchých chatkách nebo ve stanech. Je třeba poznamenat, že v mnohých organizacích tehdy působili učitelé a vedoucí, kteří stále čerpali ze zkušeností, které v minulosti přinesli turisté, skauting, Sokol, woodcraft, YMCA, Foglar a další nadšení jednotlivci i skupiny.“ (NEUMAN, 2013)

Jednotlivé aktivity jsou tematicky zaměřené. Nejprve se volí rozehřívací aktivity, které mají za cíl rozhýbat žáky, jak fyzicky tak verbálně. Jedná se o první fázi kurzu, kdy žáci přijedou na neznámé místo a začíná jejich projev přirozeného chování, které je ve školním prostředí omezené. V této první části se volí hry nenáročné, zábavné a uvolňovací. U těchto aktivit není nutné provádět reflexi. Pokud by nastala zajímavá situace, která by se hodila připomenout, rozebrat, je však vhodné reflexi zařadit.

Další aktivity se zaměřují na prohloubení vztahů mezi žáky. Jde o aktivity nenáročné na pohyb. Zařazují se aktivity s kontaktem žák na žáka. Například se hrají hry na opakování jmen nebo různé dotazové hry. Z těchto her žáci zjistí, kdo má jaký koníček a který ze spolužáků má podobné záliby.

V programu se pokračuje aktivitami zaměřenými na spolupráci. Jedná se o prožitek, který žáci zažijí ve společnosti svých spolužáků a o radost. Celková vzpomínka na společný zážitek z úspěšně vyřešeného úkolu je nejlepším způsobem jak se sblížit. U těchto aktivit je častým výsledkem konflikt. S tím můžeme pracovat. Provádí se reflexe. Problém se rozebere a vyřeší.

Na kurzu se žáci seznamují s tím, jak řešit různé životní situace. Nejen ty běžné, ale i situace náročnější. Do této fáze zařazujeme aktivity nesoutěžní. Cílem je komunikace mezi žáky a domluva na společném řešení.

Žáci mohou čerpat z naučených dovedností a získaných vědomostí ve svém volném čase. Jak děti tráví svůj volný čas je důležitou a často podceňovanou částí jejich života, ovšem studie na to nahlíží ze všech možných pohledů. (DUBEC, 2007)

Pro žáky nebo kolektivy, které zvládnou předešlé fáze, zařazujeme aktivity na důvěru. U těchto aktivit dbáme na zvýšenou bezpečnost a na důkladné vysvětlení instrukcí spojených s aktivitou. Zařazují se fyzicky náročnější aktivity, avšak klidné.

Na konci každého kurzu se sestavují pravidla třídy neboli třídní ústava. Jedná se o pravidla vymyšlená žáky, která si s sebou odvezou a vyvěsí na škole ve své třídě. Každé pravidlo musí schválit každý člen třídy. Nakonec ústavu všichni podepíší. (DUBEC, 2007)

Den první

9:00 sraz před školou

Lektor musí být na určeném místě včas. Probíhá konzultace s učitelem.

9:30 odjezd od školy

Po převzetí všech žáků a potřebné dokumentace odjezd od školy.

11:30 příjezd na místo

Při příjezdu na místo připomeneme žákům úklid papírků v autobuse a dáme jim pokyny, jak se mají chovat po výstupu z autobusu. Odebrání zavazadel, přesunutí na určené místo, vyčkat na rozdělení pokojů, po obdržení klíče se prezout, odnést si věci na pokoj a v 11:50 sraz na určeném místě.

12:00 oběd

Seznámení s obecnými způsoby

Cílem seznámení s obecnými způsoby je podání základních informací o místě konání, jeho vybavení, okolí a způsobu jak se v areálu chovat.

Domluví se dobrovolníci, jedna dívka a chlapec, na hlídání času - čas o fena a čas o pes. Ti mají na starost, nejen ráno, obejít všechny pokoje a připomenout spolužákům čas a místo srazu a věci, které mají mít připravené k programu, který bude následovat. Důležité je žákům říci, aby se nebáli přijít v případě, že se někdo zraní nebo se něco rozbije.

14:30 začátek programu

Úvod programu a zahájení programu

Cíl: Úvod začíná představením spolku Projektu Odyssea, lektorů, žáků, třídního učitele či jiného pedagoga - v případě zájmu. Zařazeny jsou do této části pravidla kurzu a seznamovací hry neboli „ledolamky“.

Základním útvarem pro veškerou komunikaci v rámci aktivit s dětmi je kruh. Každý kdo se programu účastní, žáci, lektori a občas třídní učitel, asistent nebo jiný pedagog, sedí nebo stojí v kruhu. Účast na aktivitách je dobrovolná. Kruh vytváříme proto, abychom viděli na všechny a mohla probíhat respektující komunikace.

Představení lektorů a třídy

Cíl: Navázání prvních kontaktů se žáky. Seznámení, se s nimi. Probíhá diagnostika vazeb mezi žáky.

Popis: Lektori představí organizaci. Přiblíží žákům průběh kurzu a stručnou formou představí sebe a své koníčky. Následuje představení žáků a zodpovězení kladené otázky, která může znít takto: „*Co děláte ve svém volném čase?*“, „*Co byste podnikli, pokud byste měli den volna a nemuseli byste se učit?*“. Otázky jsou otevřené a formulované tak, aby se žák otevřeně projevil. Podle odpovědí v tuto chvíli, lektor zjistí, kdo se s kým ve třídě kamarádí - diagnostika vazeb mezi žáky.

Pomůcky: Židličky poskládané do kruhu.

Doba trvání: 20 žáků - 30 minut

Pravidla kurzu

Cíl: Příjemnější, jednodušší a efektivnější komunikování se žáky. Bezpečnostní důvody.

Popis: Základní pravidla Projektu Odyssea jsou čtyři: „*Mluví jen jeden.*“, „*Pravidlo zvednuté ruky.*“, „*Nepoužíváme mobilní telefony.*“, „*Sezení chleba/máslo.*“ – střídavě dívky, chlapci. Necháváme žáky, aby na pravidla a jejich smysl přišli sami. Nebo je k nim navedeme pomocí krátkých ukázek - aktivit. Nepoužíváme direktivní způsob nastolování pravidel. Pravidla se dají přidávat a odebírat, ovšem nemělo by jich být příliš,

abychom si je všechna mohla zapamatovat. Pravidla zapisujeme postupně na flipchart, ten vystavíme na dobře viditelné místo, abychom na pravidla mohli odkazovat.

Pomůcky: Židličky poskládané do kruhu, flipcharty, fixy

Doba trvání: 30 minut

Duhové vizitky

Cíl: Diagnostika vztahů mezi žáky. Jejich kreativnost a komunikace.

Popis: Každý v kruhu si vezme jeden štítek a nalepí si ho na bedra. Žáci si mají vybrat barevný fix, ovšem mají za úkol zdůvodnit výběr jeho barvy. Například: *„Beru si fialovou barvu, protože mám ráda borůvkový koktejl. Vybrala jsem si zelenou, protože ráda chodím do přírody.“* Odpověď u žáků šestých tříd by měla mít určitou úroveň. Odpověď typu: *„Vzal jsem si modrou, protože se mi líbí.“*, odpovídá žákům nižších ročníků. Po té se vysvětlí, jak si napíše jméno na štítek, když už ho mají připevněný. Nadepsání jména probíhá za asistence spolužáků. Jméno by mělo být barevné a každé písmenko od jiného spolužáka - vznik duhové vizitky. Aby žák mohl obdržet od spolužáka nebo dát spolužákovi písmenko, musí se potkat, podat si ruku, představit se a zeptat se jeden druhého na otázku, která je zajímavá. Za obdrženou odpověď si napíše písmenko. Pokud se jmenují Kateřina, musím se potkat s osmi spolužáky, dostat osm otázek a osmkrát se zeptat. Při aktivitě se mohou projevit třídní skupiny a žáci vyloučení z kolektivu. Skupiny se poznají tak, že jsou žáci v kontaktu pouze s těmi žáky, s kterými se kamarádí ve škole a za jinými si pro písmenko nechtějí jít, i když je to proti řečeným pravidlům. Jedinec vyloučený z kolektivu má problém získat všechna písmenka na svou vizitku, je sám a nikdo za ním nejde.

Pomůcky: Lepičky, fixy

Doba trvání: 20 minut

16:00 svačina

Lámání ledů a bližší vzájemné seznámení, spolupráce v malých skupinách.

Evoluce

Cíl: Diagnostika vztahů v kolektivu. Sbližování, zábava.

Popis: Hráči si stříhají s ostatními, kdo vyhrává, posouvá se v žebříčku úrovní o něco výše. Každý si může stříhat pouze s někým, kdo je na stejné úrovni, jako on, tedy kuře s kuřetem, opice s opicí. Kdo prohraje, propadá se zase o místo níže, kdo je na nejnižším stupni, už se nikam neposouvá.

Hra se jmenuje Evoluce, základní vývojový žebříček byl zhruba takovýto:

vajíčko- chodí ve dřepu, může vydávat zvuk - kuli kuli

kuře - pípí a dělá „kačáky“

tučňák - tůtů a chodí jako tučňák

slon - vytvoří chobot a troubí

opice - dělá opičí výrazy a chodí shrbený

konec - člověk - vítěz

Děti si většinou žebříček evoluce určují samy i se zvuky, které zvířatům přiřadí.

Pomůcky: žádné

Doba trvání: 10 minut

Obrázek 1: Aktivita Evoluce

(Zdroj: Autor práce)

Draci

Cíl: Projevení rolí, sblížení, spolupráce a komunikace.

Popis: Hráči si zastrčí za kalhoty šátek tak, aby to vypadalo jako ocásek. Žáci se snaží vytáhnout ostatním šátek a svůj si před nimi ochránit. Hra s různými vývojovými stupni, kdy si žáci tvoří dvojice, trojice až jsou rozděleny na dvě skupiny - dvě poloviny třídy. Žáci se mezi sebou domlouvají, kdo bude hlava, kdo ocas a kdo tělo draka. Každá část draka má svou roli a všechny jsou stejně důležité. Aktivita se po skončení reflektuje. Žáci se vyjadřují, co jim bylo a nebylo příjemné. Které části hry je bavily a proč? Které části draka byly nejdůležitější a proč? O čem hra byla v jejich třídě? Co zjistili? Jakých týmových rolí se ujali jednotliví žáci?

Pomůcky: Šátky

Doba trvání: 45 minut

Obrázek 2: Aktivita Draci

(Zdroj: Autor práce)

Obr, trpaslík, čaroděj

Cíl: Odpočinková aktivita s tréninkem komunikace a spolupráce.

Popis: Žáci se rozdělí do dvou družstev. V každém týmu se domluví, jestli budou trpaslíci, obři nebo čarodějové. Pak družstva přistoupí k dělicí čáře hřiště. Na signál teď družstva ukáží, jakou rasu si vybrala. Při domlouvání rasy spolu musí žáci komunikovat a spolupracovat.

Pomůcky: žádné

Doba trvání: 15 minut

Obrázek 3: Aktivita Obr, trpaslík, čaroděj

(Zdroj: Autor práce)

Podbíhání lana

Cíl: Týmová spolupráce. Osobní kontakt. Projev vůdčí osobnosti.

Popis: Lektori točí lanem, žáci lano podbíhají. Nejdříve je trénink, pak musí všichni za sebou podběhnout. Pokud to zvládnou, utvoří si dvojice, poté trojice až podbíhají všichni najednou. Nadstavbou je to samé podbíhání, s tím rozdílem, že žáci mají zavázané oči. U této aktivity se objevují vůdčí osobnosti. Mají tendenci aktivitu řídit, vymýšlet způsoby provedení a koordinovat ji.

Pomůcky: lano, šátky

Doba trvání: 30-60 minut

Obrázek 4: Aktivita Podbíhání lana

(Zdroj: Autor práce)

Bingo

Cíl: Komunikace ve dvojicích. Osobní kontakt.

Popis: Žáci dostanou na papíře vytištěnou tabulku s otázkami. Např. „*Kdo se narodil ve stejném měsíci jako ty?*“, „*Kdo má radši léto než zimu?*“, „*Kdo má doma psa?*“. Poté hledají spolužáka, který na otázku odpovídá stejně. Když ho naleznou, chytí se za ruce, běží k určitému bodu, který je předem určený, ten oběhnou a vrátí se zpět. Takto pokračují, dokud nevyplní všechna pole v tabulce. Žáci spolu musí komunikovat a spolupracovat.

Pomůcky: papír s tabulkou, tužky

Doba trvání: 25 minut

19:30 Večerní program

Uvedení

Cíl: Aktivita vytvoří v žákovi silný zážitek.

Popis: Jde především o silný prožitek z aktivity. Žáci mají zavázané oči, vnímají zvuky, poslouchají slova a „nasávají“ atmosféru. „*Podepsání smlouvy*“ netradičním způsobem. Kdo chce „*podepíše*“ kdo nechce „*nepodepíše*“. Takový podpis je formou něčeho společného, jakýsi symbol toho, že žáci potáhnou za jeden provaz. Například se něco sní nebo vypije.

Pomůcky: záleží na druhu smlouvy, šátky

Doba trvání: 60 minut

Obavy a očekávání

Cíl: Vyřešení obav a zjištění očekávání žáků.

Popis: Každý žák dostane dva lepicí papírky. Na jeden papírek napíše svá očekávání, na druhý obavy v rámci třídního kolektivu. Poté všichni vylepí své papírky na flipcharty. Jeden flipchart je s očekáváními a druhý s obavami. Po vylepení všemi žáky se každý papírek přečte nahlas a proběhne shrnutí a vysvětlení pojmů na papírcích.

Pomůcky: flipcharty, lepicí papírky, tužky

Doba trvání: 20 minut

Kdo je kdo

Cíl: Bližší seznámení s učitelem a lektory. Empatie.

Popis: Tato aktivita zapojuje učitele, pokud souhlasí. Zjistíme od třídního vyučujícího 3-4 věci, zážitky, koníčky, které jsou mu blízké, a spojíme je s lektorskými odpověďmi. Žáci mají uhodnout jaká situace, koníček či historka ke komu patří. Za každou uhodnutou informaci získává žák bod. Cílem hry je ukázat dětem, že i dospělí mají koníčky, sny a zážitky. Děti se dozví nové informace, rozhodují se samy za sebe. Do jisté míry se zde projeví míra jejich intuice či empatie.

Pomůcky: sepsané originální a neznámé informace o třídním učiteli a lektorech

Doba trvání: 20 minut

Svíčka - rituál zarámování dne

Cíl: Pozitivní zakončení a zhodnocení dne.

Popis: Do kruhu se posílá zapálená svíčka. Každý člen kruhu ji vezme do rukou, zhodnotí den nebo řekne, co se mu na dni nejvíce líbilo a jestli ho někdoněčím potěšil. Místo svíčky může být kámen, soška či nějaký jiný předmět, ovšem atmosféra nebude již taková.

Pomůcky: svíčka

Doba trvání: 10 minut

Den druhý

8:00 snídane

9:00 zahájení denního programu

Reflexe předešlého dne, pravidel, naplňování cílů.

Jména

Cíl: Aktivační aktivita komunikace.

Popis: Opakování jmen žáků. Lektor zkusí vyjmenovat pár jmen, pak dá slovo někomu ze žáků.

Pomůcky: žádné

Doba trvání: 5minut

Řady

Cíl: Spolupráce, verbální i neverbální komunikace. Osobní kontakt žáků.

Popis: Žáci se rozdělí do 2-3 družstev podle počtu. Lektor říká různé varianty úkolů, které žáci plní na čas. Například: „*Nikdo nebude mluvit a seřad'te se podle data narození.*“, „*Zavažte si oči. A seřad'te se podle velikosti.*“ Vše je formou závodů, zábavy, tréninkem komunikace a spolupráce.

Pomůcky: šátky

Doba trvání: 20 minut

Mrazík

Cíl: Aktivita s navazováním kontaktu se spolužáky. Pomoc žáků navzájem.

Popis: Zvolíme jednoho žáka, který bude „*Mrazík*“. Zbytek se Mrazíkovi snaží utéct, pokud někoho mrazík chytí, daný člověk zůstane stát na místě a rozkročí nohy, je zmražený, nemůže se tedy hýbat. Zde dochází ke kontaktům a tím ke sbližování žáků, protože zbytek žáků se snaží zmraženého zachránit tím, že mu podklouznou pod roztaženými nohama. Můžeme hrát více kol a modifikovat je. Zmražení si sednou do dřepu a zachránce musí zmraženého přeskočit nebo zmražený stojí ve stoji spatném s rukama u těla a zachránce musí zmraženého nadzvednout.

Pomůcky: žádné

Doba trvání: 20 minut

Žlábký

Cíl: Sledujeme spolupráci členů v družstvech. Jejich vzájemnou komunikaci, techniku a strategii.

Popis: Žáci jsou rozdělení do 4 a více skupin dle počtu. Družstva si stoupnou za startovní čáru. Poté se střídají jeden po druhém -spolupracují, běhají před sebe a skládají dlouhý žlábek. Žlábký si musí mezi sebou měnit a musí jim navazovat, aby míček nespádl na zem.

Pomůcky: plastové žlábký 3- 4 do družstva, aby bylo o jeden nebo dva žlábký méně než je členů družstva, 1 míček do družstva

Doba trvání: 30 minut

Křížovka

Cíl: Sledujeme spolupráci členů v družstvech. Jejich vzájemnou komunikaci, techniku a strategii.

Popis: Žáci jsou rozděleni do pracovních skupin dle počtu. Družstva si stoupnou za startovní čáru. Poté štafetově, jeden po druhém, běhají pro písmenka a skládají z nich slova. V tomto okamžiku spolu žáci komunikují, domlouvají se kdo, co přinese, jaké slovo se bude skládat. Projeví se zde role vůdce, ovcí a další role. Modifikace této hry je skládání slov v cizích jazycích, obvykle to bývá anglický jazyk. Sledujeme spolupráci členů v družstvech.

Pomůcky: kartičky s písmeny

Doba trvání: 30 minut

Obrázek 5: Aktivita Křížovka

(Zdroj: Autor práce)

Klávesnice

Cíl: Sledujeme spolupráci celé třídy při řešení společného úkolu. Zaměřujeme se na jejich vzájemnou komunikaci a strategii. Jde nám o to, aby třída dokázala přijímat názory a řešit situaci společně bez konfliktů.

Popis: Z lana se utvoří kruh, ve kterém jsou rozházené kartičky s číslicemi. Čísel je stejný počet jako žáků na kurzu. Cílem žáků je vymyslet, jak nejrychleji zmáčknout všechna čísla, když v kruhu může být v jednom okamžiku pouze jedna osoba.

Pomůcky: kartičky s čísly, lano, stopky

Doba trvání: záleží na skupině

12:00 oběd

14:30 Zahájení odpoledního programu

Dobrodružná cesta

Cíl: Procházka a seznámení se s okolím. Další prožitkové aktivity. Volněji strávený čas. Žáci si spolu povídají a my sledujeme vztahy ve třídě.

Popis: Nejen dobrodružná cesta, ale většina aktivit na ALFA kurzu jsou pohybové.

Je zapotřebí zdůraznit, že přiměřená a pravidelná pohybová aktivita je důležitým činitelem zdravého vývoje dětí a mládeže. Oblast sportu a sportovních aktivit je pro děti atraktivní a ze zdravotního hlediska nezbytná, podporuje fyzickou zdatnost, psychickou odolnost a zdravou soutěživost. Možnost osvojovat si rozličné druhy sportovních aktivit podněcuje děti k jejich aktivnímu provozování a tak přispívá i k tomu, aby se pohyb stal i v dospělosti nezbytnou potřebou, čímž sportovní aktivity přispívají k lepšímu zdravotnímu stavu populace. Mezi nejdůležitější funkce sportovních činností patří funkce výchovná.

Některé specifické sportovní činnosti se však mohou provozovat jen ve spolupráci se zájmovými a sportovními kluby a organizacemi. (PÁVKOVÁ, 2002)

Pomůcky: šátek, batoh, pití, svačina, pevná obuv, vhodné oblečení (dle počasí) a vybavení potřebné k programu.

Doba trvání: celá odpolední část programu

Šlacha

Cíl: Žáci se zde setkávají s těsnějším kontaktem tělo na tělo. Žáci si vyzkouší rychlé rozhodování v krátkém čase. Sledujeme zde projevy rolí jako je vůdčí osobnost, ovce a další.

Popis: Žáci se rozdělí na dvě poloviny. Začínající družstvo vezme „šlachu“ (klacek) a zahodí ji co nejdál. Ihned se družstvo shlukne, protože člen, který házel, nyní obíhá celý svůj tým. Mezi tím, co začínající družstvo obíhá, druhé družstvo běží pro šlachu. Za prvním, který doběhne ke šlaše, se utvoří zástup. První podává šlachu druhému v zástupu, druhý třetímu (horem přes hlavu) až dojde řada na posledního. Poslední v zástupu šlachu vezme a zahodí ji co nejdál. Poté se tým shlukne a poslední, který házel, obíhá svůj tým. V házení šlachy se členové týmu střídají. Hraje se tak dlouho, dokud se nedosáhne stanoveného počtu oběhnutých kol, který byl určen před začátkem hry.

Pomůcky: poleno či klacek

Doba trvání: 20 minut

Obrázek 6: Aktivita Šlacha

(Zdroj: Autor práce)

1,2,3,4

Cíl: Žáci si vyzkouší předávání získaných informací svým spolužákům, s kterými jsou v týmu. Následuje spolupráce, vymýšlení strategie a řešení, v rámci skupiny, náročnějších situací.

Popis: Děti se rozdělí do čtyř skupin podle počtů žáků. Z každé skupiny si vyberou jednoho, jenž je schopný předat informaci dál. Vybraní jedinci jdou k lektorovi, který jim vysvětlí co je jejich úkolem. Žáci to tlumočí svému týmu. Cílem hry je přendat čísla poskládaná ve stejném pořadí 1,2,3,4 z prvního šátku na třetí šátek za pomoci prostředního, druhého šátku. Větší číslo nesmí ležet na čísle menším.

Pomůcky: kartičky s číslicemi, šátky

Doba trvání: 30 minut

16:30 svačina

Výtah

Cíl: Tato aktivita je zaměřena na důvěru. Žáci zjistí, zda svým spolužákům mohou věřit.

Popis: Do výšky se připevní kladka s lanem. Na jednom konci lana je umístěn sedák, do kterého si sedne jeden ze žáků. Druhá strana lana je natažená, žáci ji uchopí a na povel za ni zatáhnou. V okamžiku zatáhnutí zjistí, že pokud budou tahat za jeden provaz, všechno jde, protože zvládli jedince v sedáku vytáhnout do koruny stromu. Po té ho pomalu spustí na zem a jedinec v sedáku ví, že se může na své spolužáky spolehnout.

Pomůcky: lana, kladka, sedák, karabiny, helma

Doba trvání: 60 minut

19:00 Večerní program

Aktivity na rozvoj důvěry v celé třídě.

Slepé lano

Cíl: Žák zjistí, že ho spolužáci nezklamou, a že jim může věřit.

Popis: Mezi dva stromy, vzdálené od sebe metr a půl až dva metry, natáhneme a vypneme lano, metr nad zemí, tak aby se při chůzi nedotýkalo země, ale dobře se na něj nastupovalo. Žáci se rozdělí na dvě poloviny a rozestoupí se podélně, na obě strany lana, tak aby mohli jistit spolužáka, který po laně půjde. Odvážlivec, který se chystá přejít lano, si zaváže oči a ostatní mu pomohou vylézt na lano. Poté žák se zavázanýma očima vyrazí po laně vpřed, spolužáci ho při tom jistí rukama z obou stran. Všichni jsou při této aktivitě potichu, jen poslední jistící hlásí, že je odvážlivec na konci, aby nenarazil do stromu a nedošlo ke zranění.

Pomůcky: lano, stromy, šátek

Doba trvání: 60 minut

Obrázek 7: a) a b) Aktivita Slepé lano

(Zdroj: autor práce)

Svíčka

Cíl:

Popis: Aktivita opsána výše.

Pomůcky: svíčka

Doba trvání: 10 minut

Den třetí

8:00 snídane

9:00 zahájení závěrečného programu

Reflexe předešlého dne

Ústava

Cíl: Žáci si v rámci ústavy stanoví třídní pravidla, která jim mají usnadnit a zefektivnit třídní komunikaci.

Popis: Žáci si stanoví svá pravidla pro třídu, která by chtěla používat i v budoucnu. Obvykle jsou to ta, která se používají na kurzu, jelikož si je žáci „sami“ vymyslí, používají je a jsou na ně zvyklí.

Pomůcky: flipcharty, fixy

Doba trvání: 10 minut

Trička

Cíl: Žáci se musí jako celek domluvit na konkrétním vzoru, který bude na triku. Při tom spolu komunikují, dělí si role, naslouchají si, respektují se a hlavně mezi sebou spolupracují. Trička jsou celkovou vzpomínkou na kurz. Mají žákům připomenout, že jsou dobrá parta.

Popis: Výroba něčeho společného, aby to žákům připomínalo, že jsou skvělá parta. Místo trik se může vyrábět vlajka či další zajímavé společné předměty.

Pomůcky: trička, fixy na textil

Doba trvání: 2-3hodiny

Vyplňování evaluačních dotazníků

Cíl: Slouží jako zpětná vazba od žáků na průběh kurzu.

Popis: Žáci odpovídají na dotazy týkající se kurzu a mohou napsat připomínky, které je v souvislosti s kurzem napadly. Dotazník se vyplňuje na místě konání před koncem kurzu.

Pomůcky: evaluační dotazníky, tužky

Doba trvání: 30 min.

Obrázek 8: Aktivita Vyplňování Evaluačních dotazníků

(Zdroj: Autor práce)

Odjezd od objektu ve 13:00.

Příjezd do Prahy ke škole ve 14:30 hod.

(PROJEKT ODYSSEA, 2015-2016)

Popis her neboli jejich sled byl sepsán podle Dušana Bartůňka. Jedná se o název aktivity, poté vypsání pomůcek a nakonec shrnutí pravidel. (BARTŮŇEK, 2002)

3 PRAKTICKÁ ČÁST

Na začátku školního roku 2015/2016 se autorka práce začala prakticky seznamovat s prací Projektu Odyssea. Nejprve bylo nutné absolvovat kurzy jako „kukačka“ - název pro pozorovací kurzy, kde byla možnost sledovat práci starších a zkušenějších kolegů. Po „kukání“ a vzdělávacích kurzech mohla naplno autorka využít nabytých informací a zkušeností v praxi.

Vyplňování evaluačních dotazníků probíhá vždy na konci kurzu. Dotazníky vyplňují žáci, kteří se kurzu účastnili. Pokud má zájem o vyplnění dotazníku i vyučující - většinou třídní učitel třídy, který se kurzu účastnil, vyplní dotazník také. Evaluační dotazníky slouží organizaci jako zpětná vazba.

Evaluační dotazníky byly se souhlasem předány autorce práce ke zpracování.

Vyhodnocené dotazníky se týkají těchto škol a tříd:

Názvy škol byly zašifrovány, proto v práci budeme mluvit o školách A až I. Skutečný název v práci nelze uvést s ohledem na etický přístup k nakládání s daty, který uplatňuje Projekt Odyssea. Na základě dotazníků chceme zodpovědět otázky, jak žáci kurz celkově hodnotí, jestli jsou žáci na kurzech spokojeni, jaké aktivity se jim nejvíce líbí, co jim kurzy přináší. Celkem rozebereme jedenáct dotazů, na které žáci odpovídali a jejich odpovědi zdůvodníme.

Škola	Třída	Datum kurzu
škola A	6. B	14. - 16. 09. 2015
škola B	6. B.	17. - 19. 09. 2014
škola C	6. B	16. - 18. 09. 2013
škola D	6. A	09. - 11. 09. 2015
škola E	6. B	14. - 16. 09. 2015
škola F	6. C	16. - 18. 09. 2015
škola G	6. B	23. - 25. 09. 2015
škola H	6. B	12. - 14. 11. 2014
škola I	6. A	22. - 24. 09. 2014

Tabulka 2: Seznam škola a tříd, u kterých se vyhodnocují evaluační dotazníky

(Zdroj: Autor práce, 2016)

3.1 Formulace problému

Projekt Odyssea zajímalo, jak jsou hodnoceny jejich kurzy. Každý kurz již byl vyhodnocený samostatně. V této práci, jsou shrnuty veškeré evaluační dotazníky kurzu ALFA šestých tříd, které se u Projektu Odyssea shromáždily. Chybělo srovnání položkových dat jednotlivých skupin žáků, třídních kolektivů šestých tříd. Jednotlivé dotazy jsou zkoumány samostatně.

3.2 Charakteristika zkoumaného vzorku

Evaluační dotazníky vyplnilo celkem 148 žáků z celkem 9 škol označených *jako „Škola A-I“* bezprostředně po ukončení kurzu typu ALFA ještě ve středisku konání. Jednalo se o žáky šestých tříd standardních základních škol z Prahy a Říčan. Jde převážně o děti ve věku 11 – 12 let. Zpravidla šlo o žáky nově složených třídních kolektivů po přechodu na 2. stupeň základní školy. Některé děti se znaly z předcházejících tříd 1. stupně základní školy, avšak měly mezi sebou nové spolužáky a vždy nového třídního učitele. Vybrané evaluační dotazníky splňovaly požadavek na co nejvyšší objektivitu práce Projektu Odyssea tím, že kurzy ALFA lektorovaly různé lektorské dvojice.

Evaluační dotazníky jsou sestavené z dvanácti dotazů zaměřených na ALFA kurz. Přesná forma - vzor evaluačních dotazníků je uvedena v přílohách.

Osm otázek je uzavřených. U sedmi z uzavřených otázek je škála pěti možných odpovědí: „Výrazně souhlasím“, „Souhlasím“, „Nevím“, „Nesouhlasím“, „Výrazně nesouhlasím“.

Poslední uzavřená otázka dává na výběr z možností: „Ano“ a „Ne“. U jednoho z dotazníků byla připsána odpověď „Nevím“, proto je zahrnuta v grafu a tabulce jako jedna z možných odpovědí.

Čtyři dotazy mají formu otevřenou. Žák tedy může vlastními slovy odpovědět na položené otázky a vyjádřit tak své názory, jak je k tomu vede osobnostní a sociální výchova. Otevřené otázky nelze vyhodnotit do grafu či tabulky.

V tabulce 3 je přehled odpovědí na sedm uzavřených dotazů. Jednotlivá hodnocení a komentáře je možné nalézt na dalších stranách u detailnějšího individuálního rozebrání a vyhodnocení.

Dotazy z evaluačních dotazníků	Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím	Celkový možný součet odpovědí
1. Rozumím tomu, proč se naše třída kurzu účastnila.	87 odpovědí	61 odpovědí	0 odpovědí	0 odpovědí	0 odpovědí	148 odpovědí
2. Porozuměl/a jsem všemu, co lektori říkali.	67 odpovědí	74 odpovědí	7 odpovědí	0 odpovědí	0 odpovědí	148 odpovědí
3. Líbilo se mi, jak se ke mně lektori chovali.	78 odpovědí	56 odpovědí	11 odpovědí	2 odpovědí	1 odpověď	148 odpovědí
4. Místo a jeho okolí se mi líbilo.	91 odpovědí	47 odpovědí	10 odpovědí	0 odpovědí	0 odpovědí	148 odpovědí
5. Poznal/a jsem více své spolužáky.	58 odpovědí	79 odpovědí	6 odpovědí	3 odpovědi	2 odpovědi	148 odpovědí
6. Naše třída se díky kurzu více stmelila, jsme teď lepší parta.	60 odpovědí	68 odpovědí	18 odpovědí	1 odpověď	1 odpověď	148 odpovědí
7. Celkově jsem s tímto kurzem spokojen/a.	87 odpovědí	59 odpovědí	2 odpovědi	0 odpovědí	0 odpovědí	148 odpovědí

Tabulka 3: Tabulka s celkovým součtem odpovědí z evaluačních dotazníků k dotazům 1 - 7.

(Zdroj: Autor práce, 2016)

3.3 Popis užitých metod

V této práci je využíváno evaluačních dotazníků od Projektu Odyssea. Používané dotazníky jsou z kurzů za období minulých tří let. Jedná se o roky 2013-2015.

Evaluační dotazník se rozdává žákům vždy po skončení posledního programového bloku na konci kurzu, oni zde vyplní odpovědi na dotazy. Celý dotazník je anonymní, tudíž se nikdo nedozví, kdo a jak odpovídal. Anonymita zvětšuje pravděpodobnost, že je na kladené dotazy odpovídáno podle pravdy a skutečných pocitů. Pokud má žák zájem o zveřejnění, je zcela na jeho dobrovolnosti dotazník podepsat.

Naše práce s evaluačními dotazníky začala po té, co jsme je převzali v kanceláři Projektu Odyssea. Nezbytnou součástí předání dotazníků byl souhlas od správní rady Projektu Odyssea. Následovala schůzka v kanceláři Projektu Odyssea. Po domluvě na

základních pravidlech jak s údaji zacházet, dbát na zachování údajů a etického kodexu, byly dotazníky převzaty.

Na celou práci jsme využívali software Windows 7 a programy Microsoft Word, Microsoft Excel a Malování. Veškeré údaje z dotazníků jsme přepsali do tabulek v programu Microsoft Excel. Každá škola je samostatně zapsána na jednom listu v programu Microsoft Excel. Celkové součty jednotlivých odpovědí všech škol jsou zapsané na samostatném listu. Využitím funkcí v programu jsme sečetli jednotlivé odpovědi na dotazy 1-11 z evaluačních dotazníků. Z tabulek jsme dále vygenerovali grafy, které nám znázorňují procentuální vyjádření výsledků.

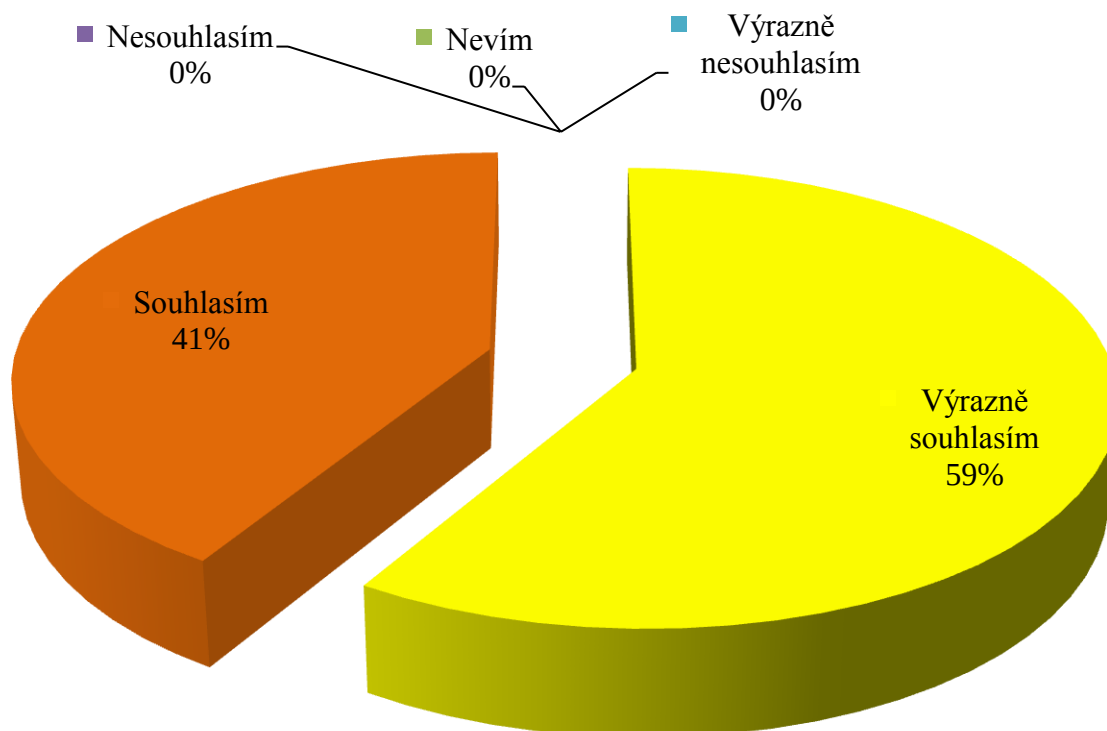
Data jsou díky použitým metodám přehledná. Tabulky jsou detailně popsány, to nám usnadňuje orientaci. Přehlednost v koláčových neboli výsečových grafech, je pomocí barev, které rozdělují koláče na tolik dílků, kolik je možných odpovědí.

3.4 Popis a výsledky vlastního šetření

Dotaz č. 1: Rozumím tomu, proč se naše třída kurzu účastnila.

	Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím
počty odpovědí	87	61	0	0	0
procenta	59	41	0	0	0

Tabulka 4: Rozumím tomu, proč se naše třída kurzu účastnila.

Graf 1: Rozumím tomu, proč se naše třída kurzu účastnila.

Dotaz č. 1: *“Rozumím tomu, proč se naše třída kurzu účastnila.”*, má primární vlastnost zjistit, zda bylo žákům vysvětleno, proč se kurzu účastní.

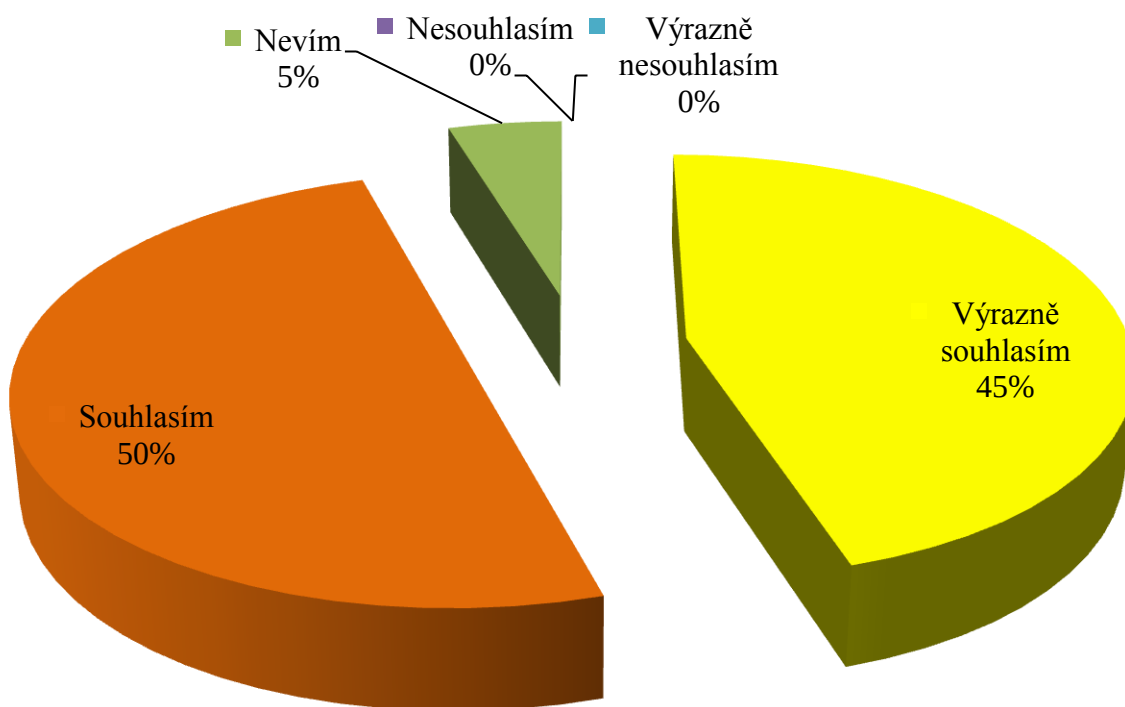
Seznámit žáka s kurzem, který se chystá absolvovat, je důležitou prevencí. Mohlo by dojít k mylným představám. Žák by si na základě nepravdivé domněnky mohl stanovit jiný cíl kurzu a to by mohlo vést k neshodám, podráždění, celkovým negativním emocím a dalším nežádoucím projevům. Na základě získaných informací se žák rozhoduje, zda na kurz vůbec pojede či se kurzu neúčastní.

Tabulka č. 4 nás seznamuje v prvním řádku s množstvím odpovědí u jednotlivých možnostech, kdy 87 účastníků kurzu odpovědělo, že výrazně souhlasí, 61 účastníků odpovědělo, že souhlasí a zbývající možnosti neodpověděl žádný z odpovídajících. ALFA kurzu. Druhý řádek nám hodnoty ukazuje procentuálně. Z tohoto vyhodnocení můžeme usoudit, že s kurzem byli seznámeni veškerí účastníci. Vše můžeme přehledně vidět v grafu č. 1., kde nám žlutý, největší díl, ukazuje 59% účast na odpovědi výrazně souhlasím a 41% účast na odpovědi souhlasím.

Dotaz č. 2: Porozuměl/a jsem všemu, co lektori říkali.

	Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím
počty odpovědí	67	74	7	0	0
procenta	45	50	5	0	0

Tabulka 5: Porozuměl/a jsem všemu, co lektori říkali.

Graf 2: Porozuměl/a jsem všemu, co lektori říkali.

Dotaz č. 2: „*Porozuměl/a jsem všemu, co lektori říkali.*“, má zjistit zda lektorská dvojice mluví na žáky srozumitelně a jasně.

Dospělí lidé často používají slovní obraty, kterým děti občas nerozumí. Jedná se o cizí slova, zastaralé výrazy nebo naopak o odborné názvy. Lektor musí dbát na srozumitelnost těchto slov, jejich vysvětlení nebo se jim raději vyhnout a používat slova vhodná pro žáky šestých tříd. Dalším bodem, na který si lektor dává pozor, je vysvětlování. Volí se krátké, stručné, rychlé po sobě logicky jdoucí pokyny. Ovšem musí být řečeny do detailu, aby nedocházelo k nesrovnalostem a mýlkám.

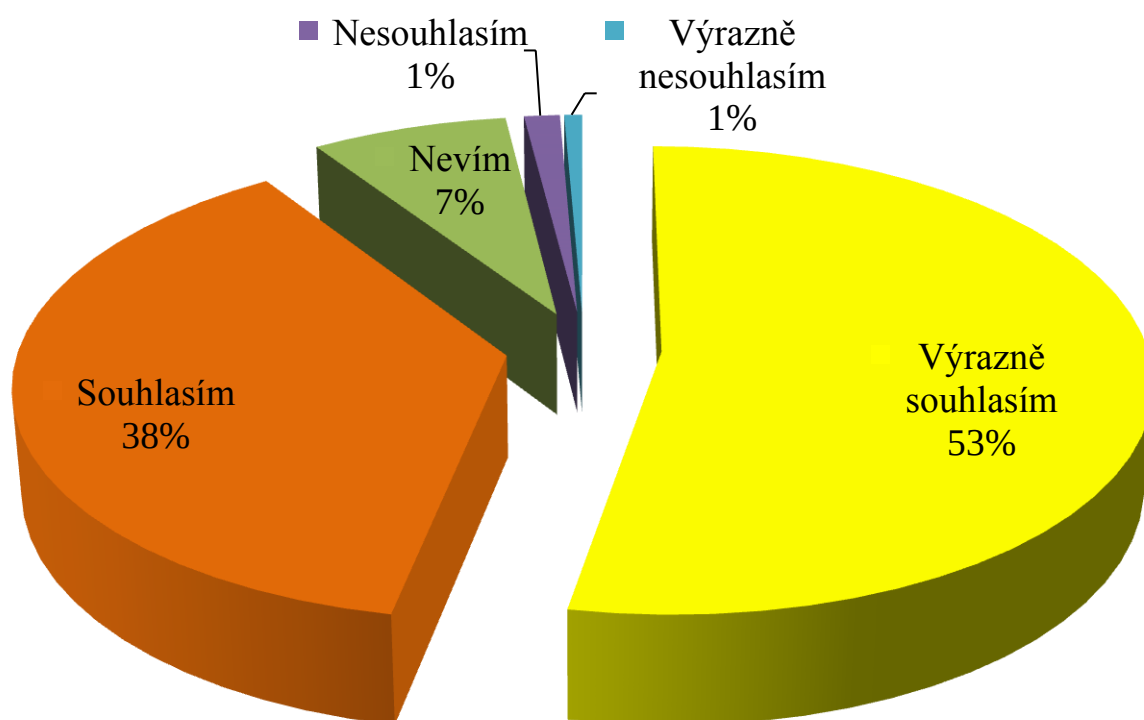
V tabulce č. 5 vidíme odpovědi rozdělené do tří variant. 67 respondentů, což je 50% výrazně souhlasí. Zde si můžeme být stoprocentně jisti, že žáci účastníci se kurzu všemu rozuměli. 74 odpovídajících, což je 45%, souhlasí, že všemu rozuměli. Pouze 7 účastníků, tj. 5% odpovědělo neví, což vypovídá o tom, že tak na padesát procent porozuměli tomu, co lektori říkali.

Pokud 7 účastníků, tj. 5% z celkového počtu 148 respondentů něčemu nerozumělo, je to důvod ke zlepšení práce lektorů. Je pravda, že nejde o tak závratné číslo, aby muselo docházet k razantním změnám ve stylu komunikace se žáky, ale je třeba se zamyslet, co udělat proto, aby porozuměli všichni. Ovlivňujícím faktorem jsou určitě lektori, především ti noví s méně zkušenostmi. Dobrým znamením je, že žádný z odpovídajících nezaškrtl odpověď, nesouhlasím či výrazně nesouhlasím.

Dotaz č. 3: Líbilo se mi, jak se ke mně lektori chovali.

	Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím
počty odpovědí	78	56	11	2	1
procenta	53	38	7	1	1

Tabulka 6: Líbilo se mi, jak se ke mně lektori chovali.

Graf 3: Líbilo se mi, jak se ke mně lektori chovali.

Dotaz č. 3: „*Líbilo se mi, jak se ke mně lektori chovali.*“, ukazuje, zda lektor splňuje jednu z lektorských náležitostí, příjemné vystupování a komunikaci.

Záměrně opomeneme možnost nevhodného chování lektora po celý kurz, takový lektor se do Projektu Odyssea nedostane.

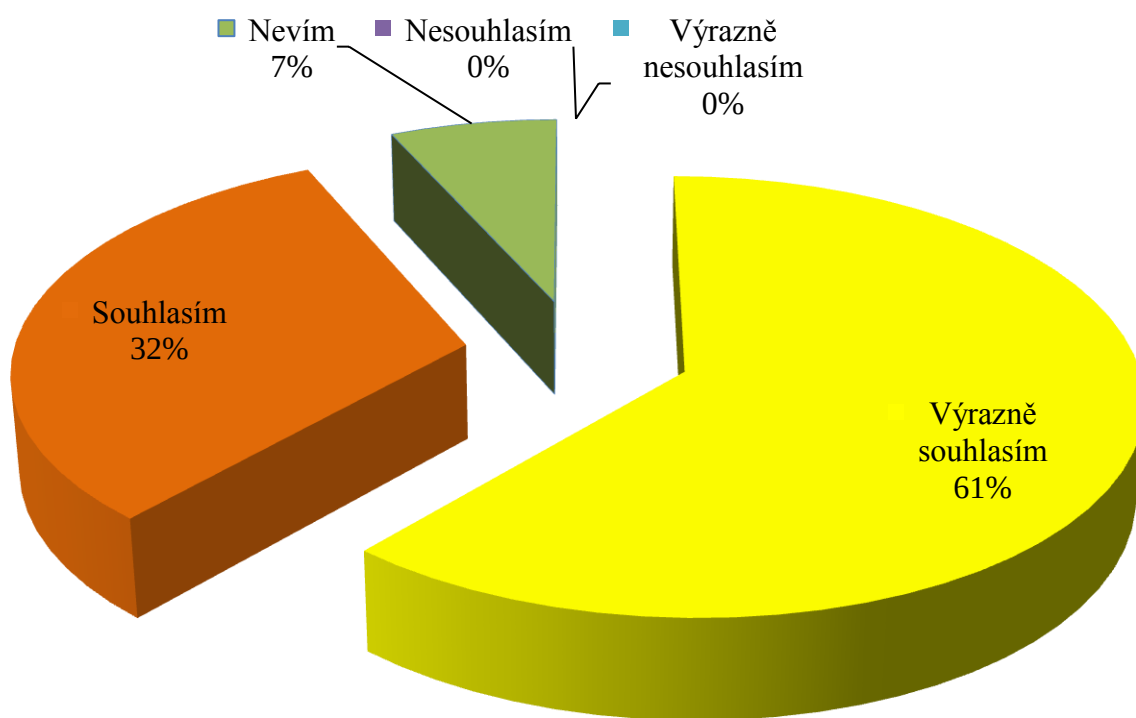
Na kurzech převažuje dobrá nálada, ale občas je nutné přitvrdit. Jedná se o situace, kdy se na kurzu hrají hry na důvěru. Při těchto aktivitách se všichni účastníci musí držet ve střehu, dbát na dodržování instrukcí a nevěnovat se jiným činnostem, které nejsou s aktivitou spojené. Jde o rizikové situace se zvýšenou opatrností, aby nedošlo k úrazu. Aktivita není dobré vynechat z programu, i když se zdají nebezpečné. Paradoxně, právě takové aktivity kolektiv nejvíce stmelují. Ovšem může se stát, že lektor několikrát zopakuje, jak se při takové aktivitě chovat a nějaký jedinec ho neposlechne. V ten okamžik je několik možností, jak žáka usměrnit, avšak ani jedna mu není příjemná. Poté pak může jedinec brát chování lektora za nevhodné, za nesouhlasné či výrazně nesouhlasné.

Tabulka č. 6 ukazuje spokojenost dotazovaných s chováním lektorů. Z 53% výrazně souhlasí a z 38% souhlasí, což znamená, že 91% účastníků je s chováním lektorů spokojena. Našlo se ale také 7% dotazovaných, kteří odpověděli nevím a po 1% nesouhlasí a výrazně nesouhlasí. Pro lektory je to opět výzva, co zlepšit, aby s jejich chováním byla stoprocentní spokojenost, ale otázkou je, zda je v jejich silách zalíbit se všem.

Dotaz č. 4: Místo a jeho okolí se mi líbilo.

	Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím
počty odpovědí	91	47	10	0	0
procenta	61	32	7	0	0

Tabulka 7: Místo a jeho okolí se mi líbilo.

Graf 4: Místo a jeho okolí se mi líbilo.

Dotaz č. 4: „*Místo a jeho okolí se mi líbilo.*“, má poukázat na vhodnost vybraného místa lektorem nebo školou dle varianty.

Místo konání se může jevit jako podřadné, ale není tomu tak. Dnešní mládež je navyklá na určité standardy. Pokud by místo nevyhovovalo jejím požadavkům, je dobré to vědět, aby se v dalších letech volila jiná lokalita.

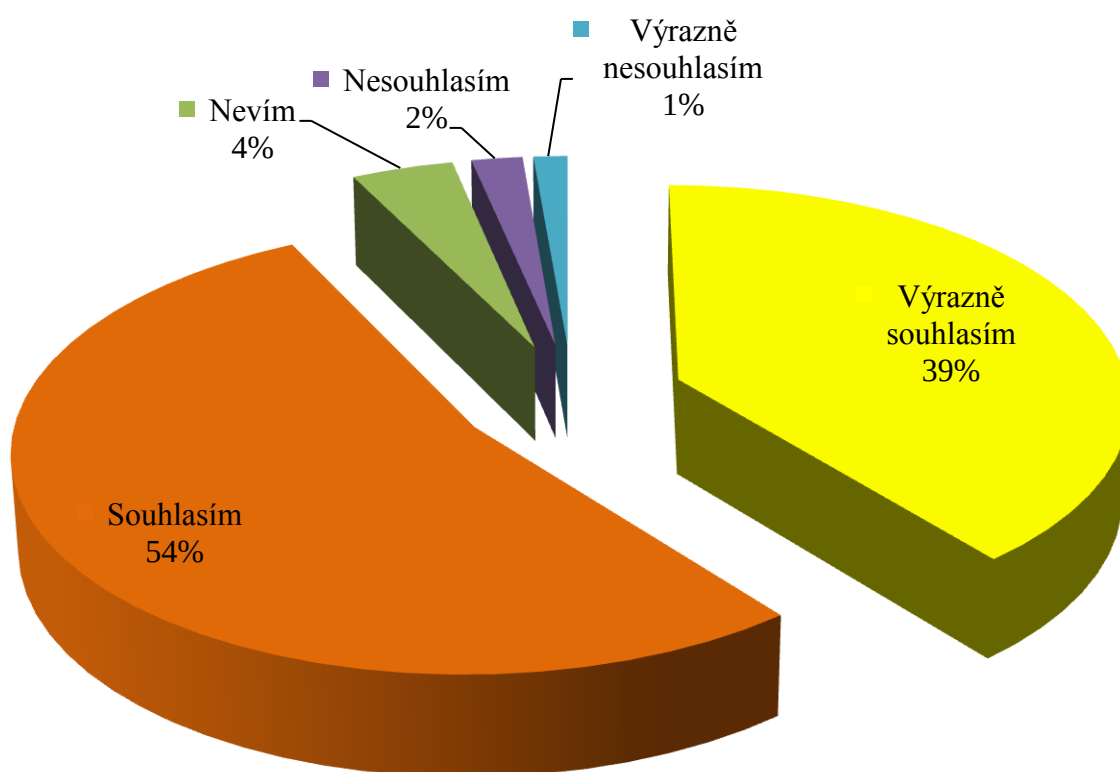
Samozřejmě záleží i na dalších faktorech. Důležitá je hygiena prostředí, dobrá strava, pohodlné spaní, dobrá přehlednost jak v zařízení, tak v jeho okolí. Místo se vybírá s ohledem na společenskou místnost, kam se vejde minimálně pětatřicet osob v případě nepříznivého počasí. Důležitým faktorem je blízká dostupnost přírody, ať na procházky, hraní her a vůbec celkové vedení programu.

Z tabulky č. 7 a grafu č. 4 vyplývá, že pokud sečteme odpovědi, výrazně souhlasím a souhlasím, tj. 138 dotazovaných, místo se líbilo 93% žáků. Pouhých 10, tj. 7% si nebylo jistých kvalitou místa a jeho okolí.

Dotaz č. 5: Poznal/a jsem více své spolužáky.

	Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím
počty odpovědí	58	79	6	3	2
procenta	39	54	4	2	1

Tabulka 8: Poznal/a jsem více své spolužáky.

Graf 5: Poznal/a jsem více své spolužáky.

Dotaz č. 5: „*Poznal/a jsem více své spolužáky.*“, odpovídá na jeden z hlavních cílů ALFA kurzu, kterým je sblížení se spolužáky.

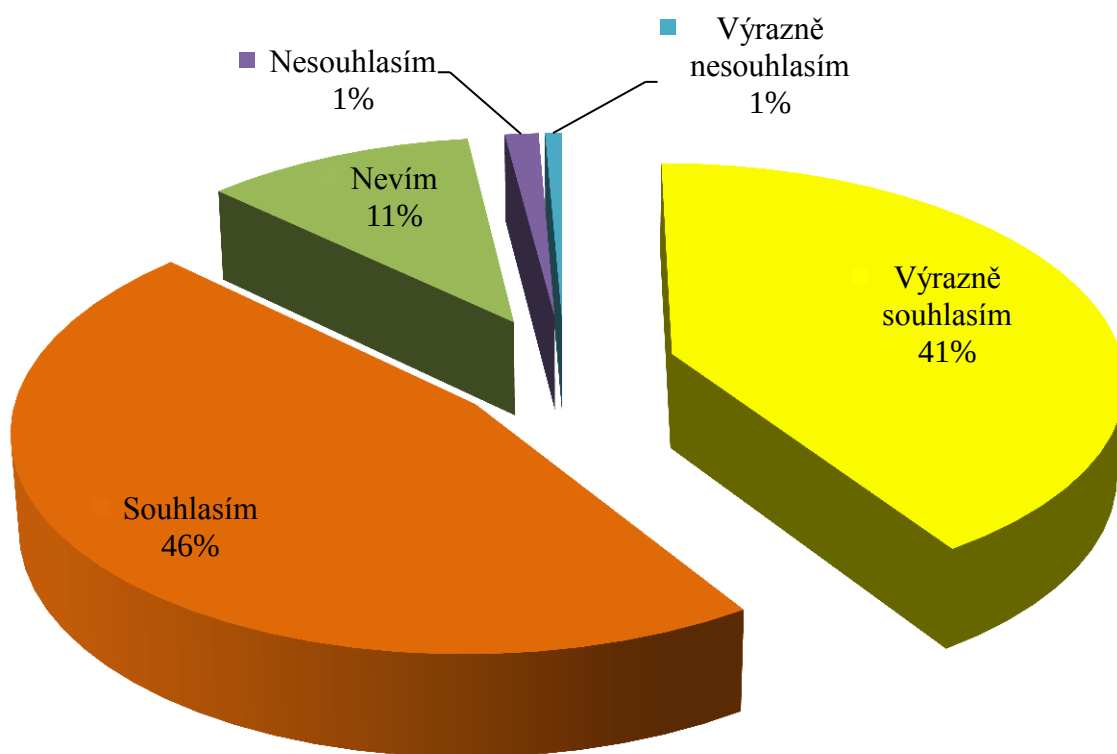
Základem fungující třídy je dobře vycházející kolektiv. Pokud se žáci mezi sebou lépe znají, vědí o svých koníčcích, zálibách sociálních návycích, mohou k sobě být blíže. Naleznou u spolužáků snáze porozumění, na druhou stranu oni lépe mohou porozumět někomu. Jednotlivé vazby mezi žáky dělají pevnou síť celé třídy.

Na grafu č. 5 vidíme, že se cíl naplnil, jelikož 54% účastníků souhlasilo a 39% výrazně souhlasilo s tím, že se více poznali se svými spolužáky. To znamená, že ze 148 absolventů kurzu se 137 z nich lépe poznalo se spolužáky. Pouhá 4% si nebyla jistá a 3% své spolužáky blíže nepoznala. To samozřejmě může být i z důvodu jejich samotářské povahy.

Dotaz č. 6: Naše třída se díky kurzu více stmelila, jsme teď lepší parta.

	Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím
počty odpovědí	60	68	18	1	1
procenta	41	46	11	1	1

Tabulka 9: Naše třída se díky kurzu více stmelila, jsme teď lepší parta.

Graf 6: Naše třída se díky kurzu více stmelila, jsme teď lepší parta.

Dotaz č. 6: „*Naše třída se díky kurzu více stmelila, jsme teď lepší parta.*“, odpovídá na jeden z hlavních cílů ALFA kurzu, kterým je stmelení

ALFA kurzy se školám nabízejí, nebo o ně školy sami žádají, aby se jim podařilo ze třídy, pro kterou kurz plánují, vybudovat dobře fungující a komunikující kolektiv.

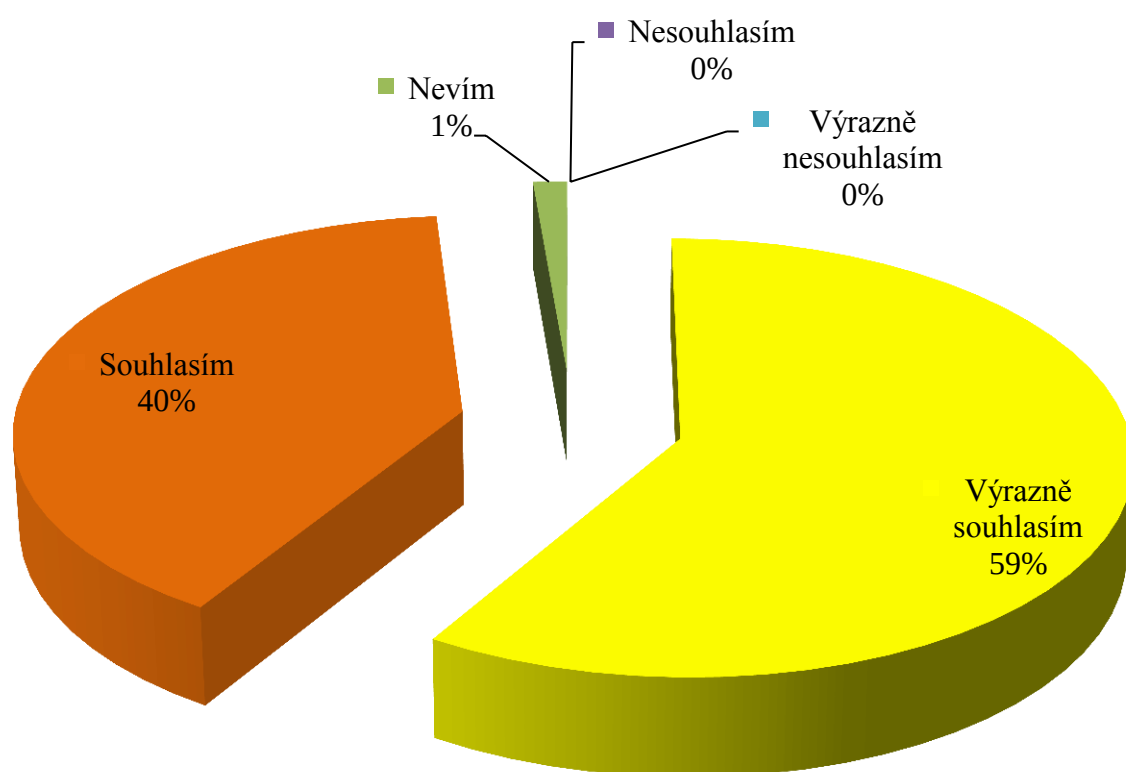
Dotaz č. 6 úzce souvisí s dotazem č. 5. Kolektiv je dobrý, semknutý, fungující, pokud jsou v pořádku jednotlivé vztahy, vazby a komunikace mezi žáky.

Z grafu č. 6 opět vidíme převažující odpovědi, výrazně souhlasím (41%) a souhlasím (46%). Kurzy splnily cíl z 87%, kdy účastníci byli toho názoru, že se jejich třída více stmelila a stala se z nich lepší parta. Ve 13% se tomu tak bohužel nestalo. Z celkového počtu 148 si 18 žáků nemyslelo, ale ani nevyvrátilo, že se třída stmelila a mohli by být dobrou partou. U dvou žáků bohužel kurz nenaplnil očekávání, co se kolektivu týká.

Dotaz č. 7: Celkově jsem s tímto kurzem spokojen/a.

	Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím
počty odpovědí	87	59	2	0	0
procenta	59	40	1	0	0

Tabulka 10: Celkově jsem s tímto kurzem spokojen/a.

Graf 7: Celkově jsem s tímto kurzem spokojen/a.

Dotaz č. 7: „*Celkově jsem s tímto kurzem spokojen/a.*“, má vyjadřovat celkovou spokojenost žáků s ALFA kurzem.

Do tohoto hodnocení se zařazuje celkový pocit účastníků, hodnotí se zde globální pohled na kurz.

Na grafu č. 7 vidíme převažující žlutou barvu, která označuje z 59% odpověď výrazně souhlasím a oranžovou barvu, která znázorňuje, že ze 40% souhlasí. Shrneme-li tyto odpovědi, můžeme říci, že ze 148 respondentů 99% z nich byla s kurzem spokojena a jedno procento vlastně nemá názor, protože neví.

Dotaz č. 8: Uved', prosíme, 3 věci, které se Ti na kurzu nejvíce líbily:

Otevřené otázky jsme vyhodnotili u každé školy zvlášť, protože žádný kurz není stejný. Kurzy se mohou lišit jak v pořadí her, v jejich množství, tak i variantami her. Musíme brát ohled i na individuální přístup žáků, protože kurzy jsou jedinečné právě díky originalitě jednotlivých žáků, ze kterých se třída skládá.

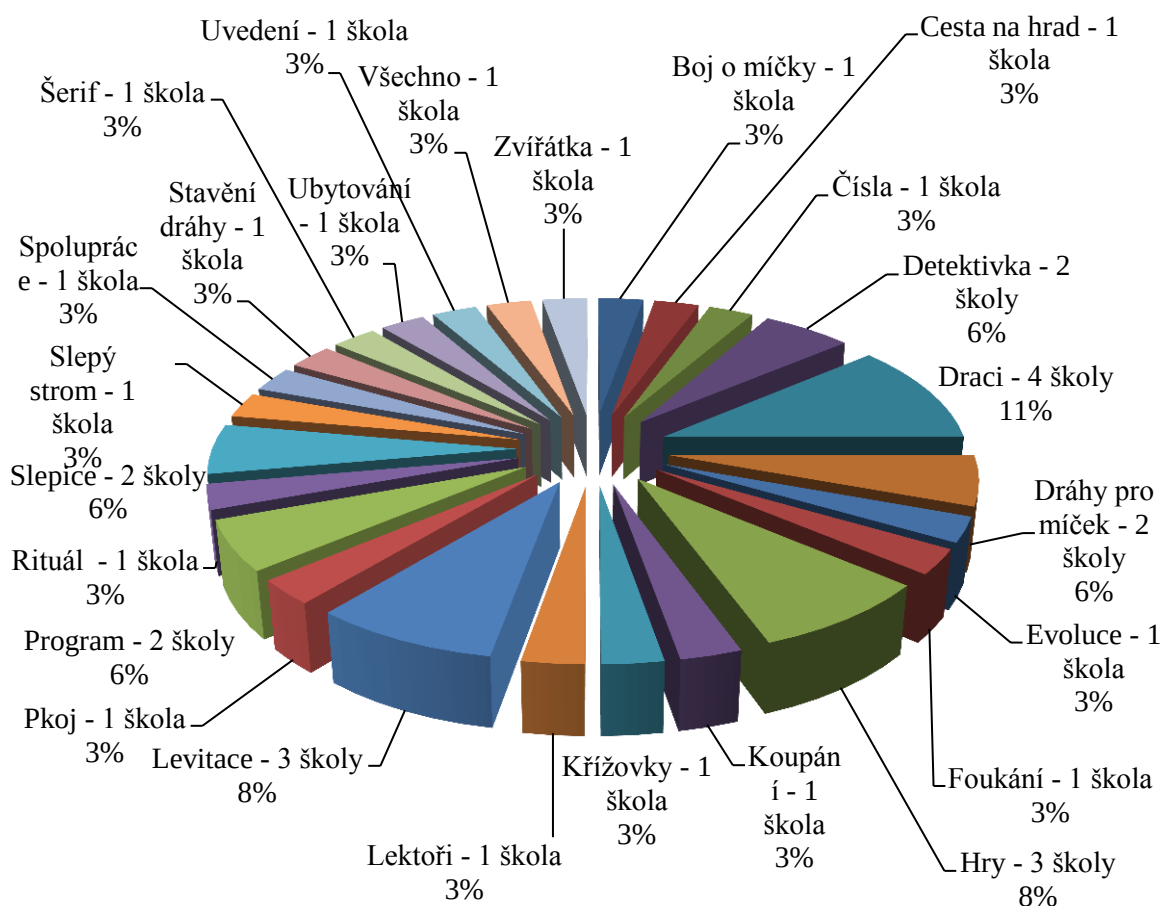
Grafy nám ukazují oblíbenost aktivit u žáků základních škol. Jedná se o typy her, pojmenované podle Jana Neumana takto: seznamovací hry, zahřívací a kontaktní hry, hrátky a zábavné soutěžení, hry na důvěru, iniciativní a týmové hry, hry na rozvoj komunikace a spolupráce, ekohry, hry a cvičení v přírodě, závěrečné hry a rituály, hry pro reflexi a závěrečné hodnocení. (NEUMAN, 2011)

Každý žák má svou oblíbenou aktivitu. V grafech číslo 8-16 jsou vyznačeny jednotlivé školy. Je zde znázorněna atraktivita jednotlivých aktivit u žáků. Věnovat se budeme třem až čtyřem nejoblíbenějším aktivitám třídy dle procent.

Popis grafů škol A-I

- Každý graf se skládá z věcí, které žáci označili, že se jim na kurzu líbily.
- Věci jsou označeny barvami jak v legendě, tak v grafu. Barva u popisku v legendě odpovídá barvě, která označuje díl v koláči.
- Legenda je soupis všech věcí, které žáci uvedli v dotazníku.
- Za každou uvedenou věcí je počet žáků, kteří věc uvedli. Například: Draci 7x, Levitace 10x.
- Před každou věcí je barevná značka. Například: ■ Draci, ■ Levitace
- Kompletní popis v legendě vypadá například: ■ Draci 6x, ■ Levitace 10x
- Samotný graf se dělí na díly.
- Díly označují procentuální vyjádření žáky. Například: červený díl označuje Draky, modrý díl označuje Levitaci
- Díly jsou označeny procenty.
- Procenta označují procentuální zastoupení věcí, tak, aby bylo vidět, v kolika bodech měli žáci shodu. Tedy jaké aktivity výrazně vedou v oblíbenosti. Například: 8 % a 14%

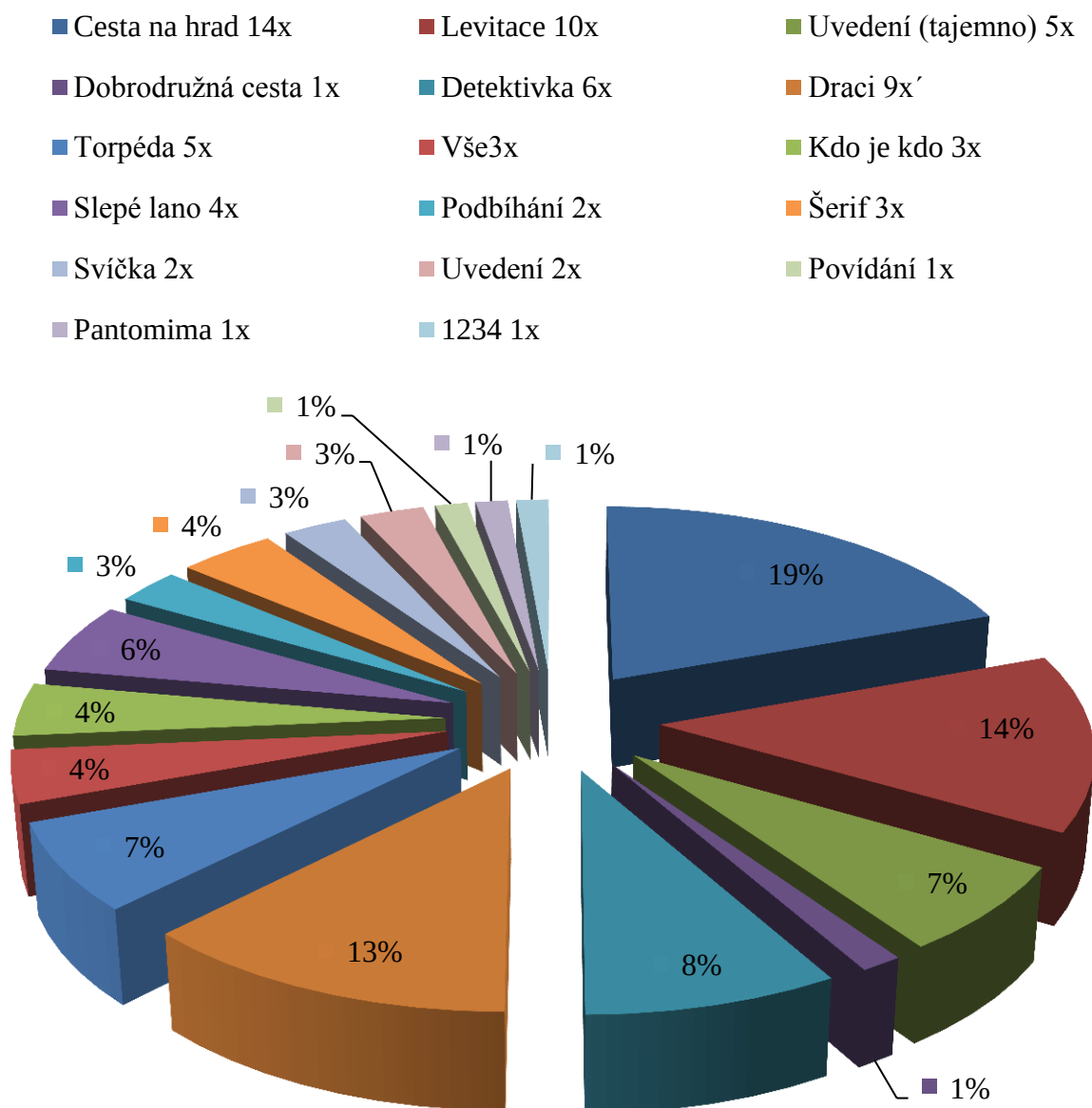
V grafu číslo 8 je znázorněný přehled nejatraktivnějších aktivit žáků ze škol A-I. V grafu je vidět jednoznačná shoda v aktivitách Draci. Dalšími top oblíbenými aktivitami jsou u žáků obecně Hry a konkrétně aktivita Levitace. Všechny aktivity, které jsou v grafu, patří k činnostem nejvíce oblíbeným, jelikož je graf složen z top odpovědí škol A-I u dotazu č. 8.

Graf 8: Přehled nejlepších aktivit podle 148 žáků ze škol A-I k dotazu Uved', prosíme, 3 věci, které se Ti na kurzu nejvíce líbily.

Škola A

Na grafu číslo 9 jsou znázorněny aktivity žáků ze školy A. Tento kurz byl pro žáky zajímavý. Podle množství hodnocení můžeme říci, že se jednalo o pestrý kurz se zajímavými aktivitami. Jako nejoblíbenější se ukázala Cesta na hrad, Levitace a Draci.

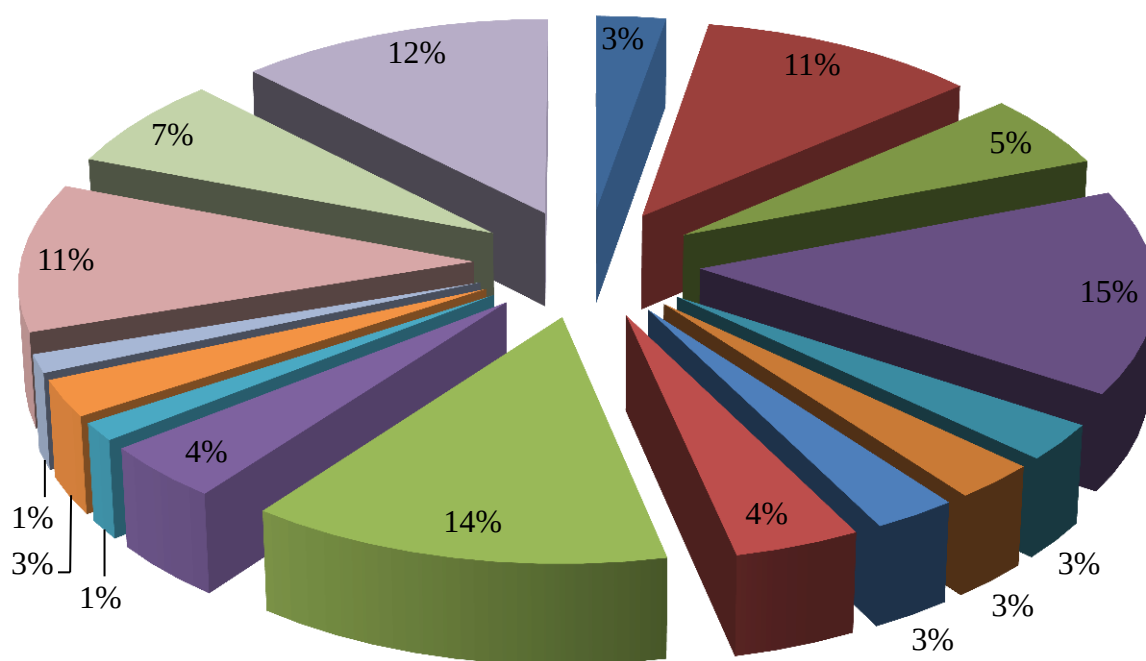

Graf 9: Dotaz č. 8 škola A

Škola B

Na grafu číslo 10 jsou znázorněny aktivity žáků ze školy B. S největším ohlasem se setkala Levitace, nezapomenutelná hra na důvěru. Žáci dále označili Uvedení, Detektivku a Šerifa. Tyto aktivity jsou typově rozdílné, ovšem efekt byl silný a zůstal dětem v paměti.

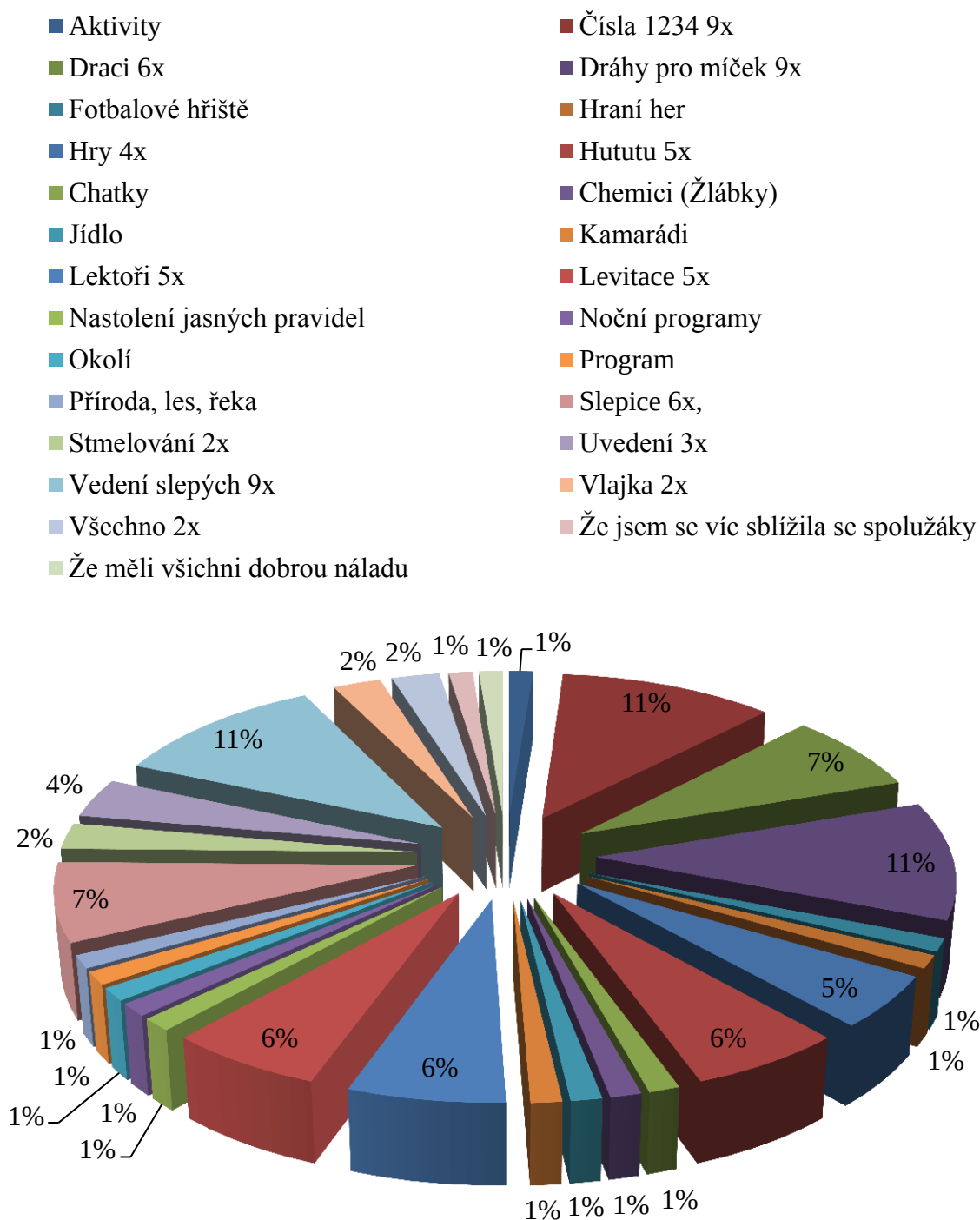
■ Čísla 2x	■ Detektivka 8x	■ Draci 4x	■ Energie 11x
■ Hra 2x	■ Kdo je kdo 2x	■ Klávesnice 2x	■ Křížovka 3x
■ Levitace 10x	■ Místa si vymění 3x	■ Role v týmu	■ Slepý strom 2x
■ Svíčka	■ Šerif 8x	■ Upír 5x	■ Uvedení 9x

Graf 10: Dotaz č. 8 škola B

Škola C

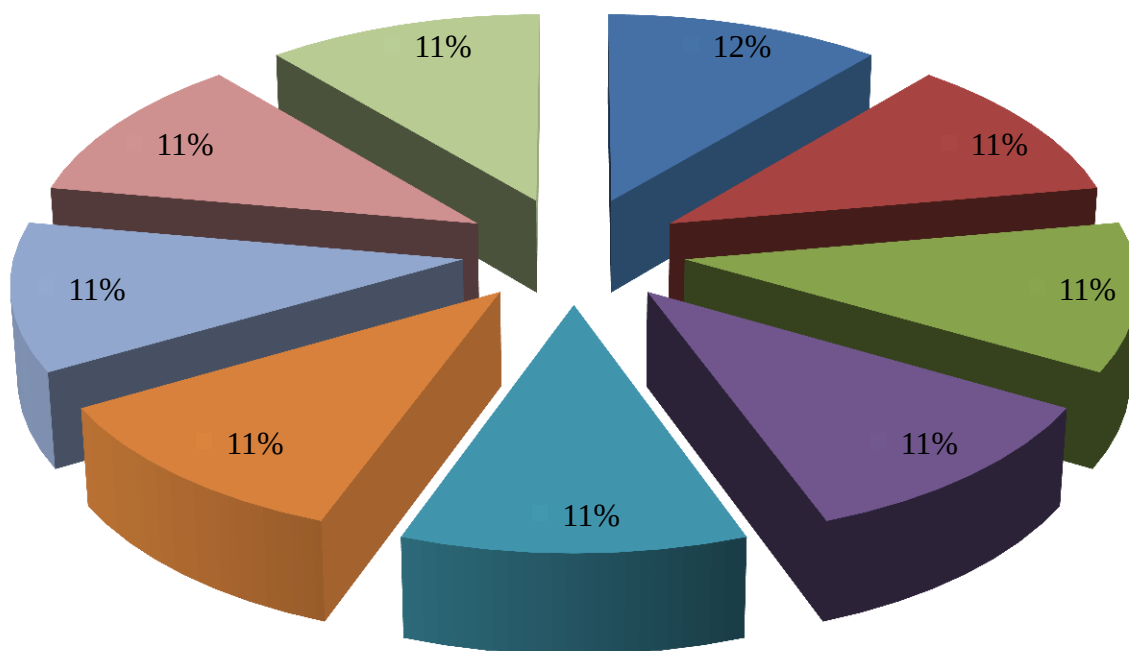
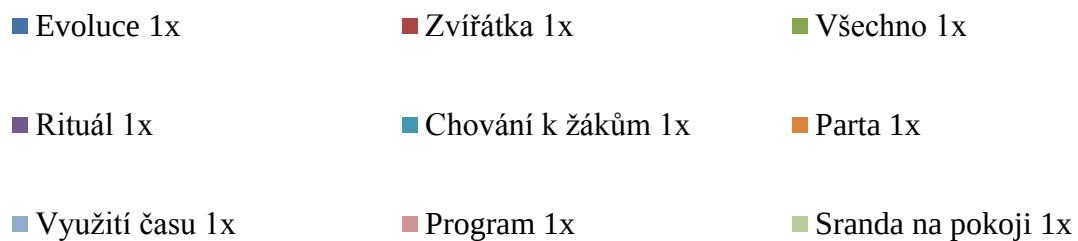
Na grafu číslo 11 jsou znázorněny aktivity žáků ze školy C. U školy C vidíme veliké zaujetí. Žáci byli aktivní a vypsalí celou škálu činností, které pro ně byly tak silným zážitkem, že je nechtěli opomenout.

Graf 11: Dotaz č. 8 škola D

Škola D

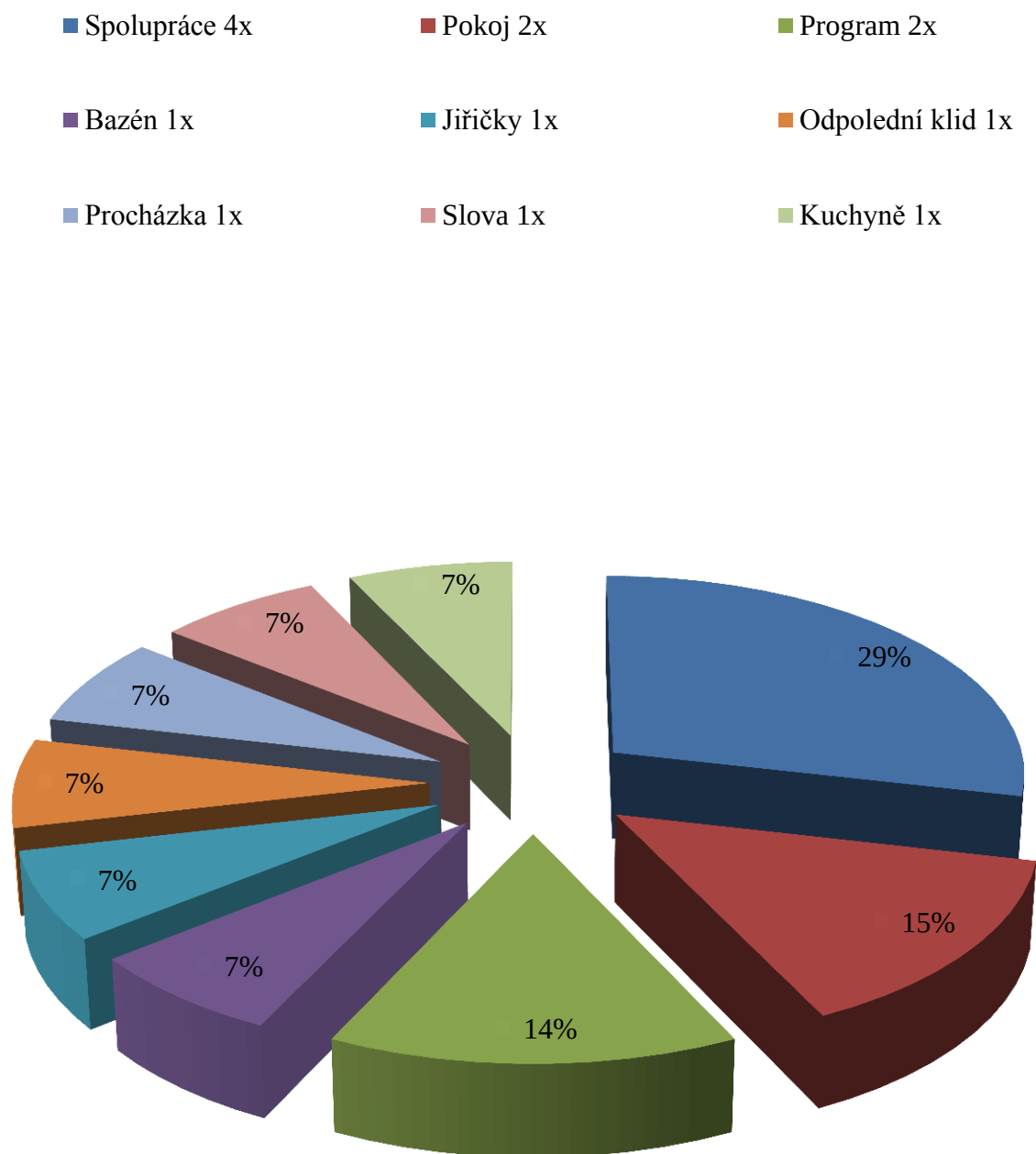
Na grafu číslo 12 jsou znázorněny aktivity žáků ze školy D. Žáci mnoho aktivit neoznačili. Z toho můžeme usoudit, že buď žáci měli příliš málo času na vyplnění dotazníků, nebo se jim nechtělo vypisovat psací část dotazníku, případně že se jim aktivity na kurzu nelíbily.

Graf 12: Dotaz č. 8 škola C

Škola E

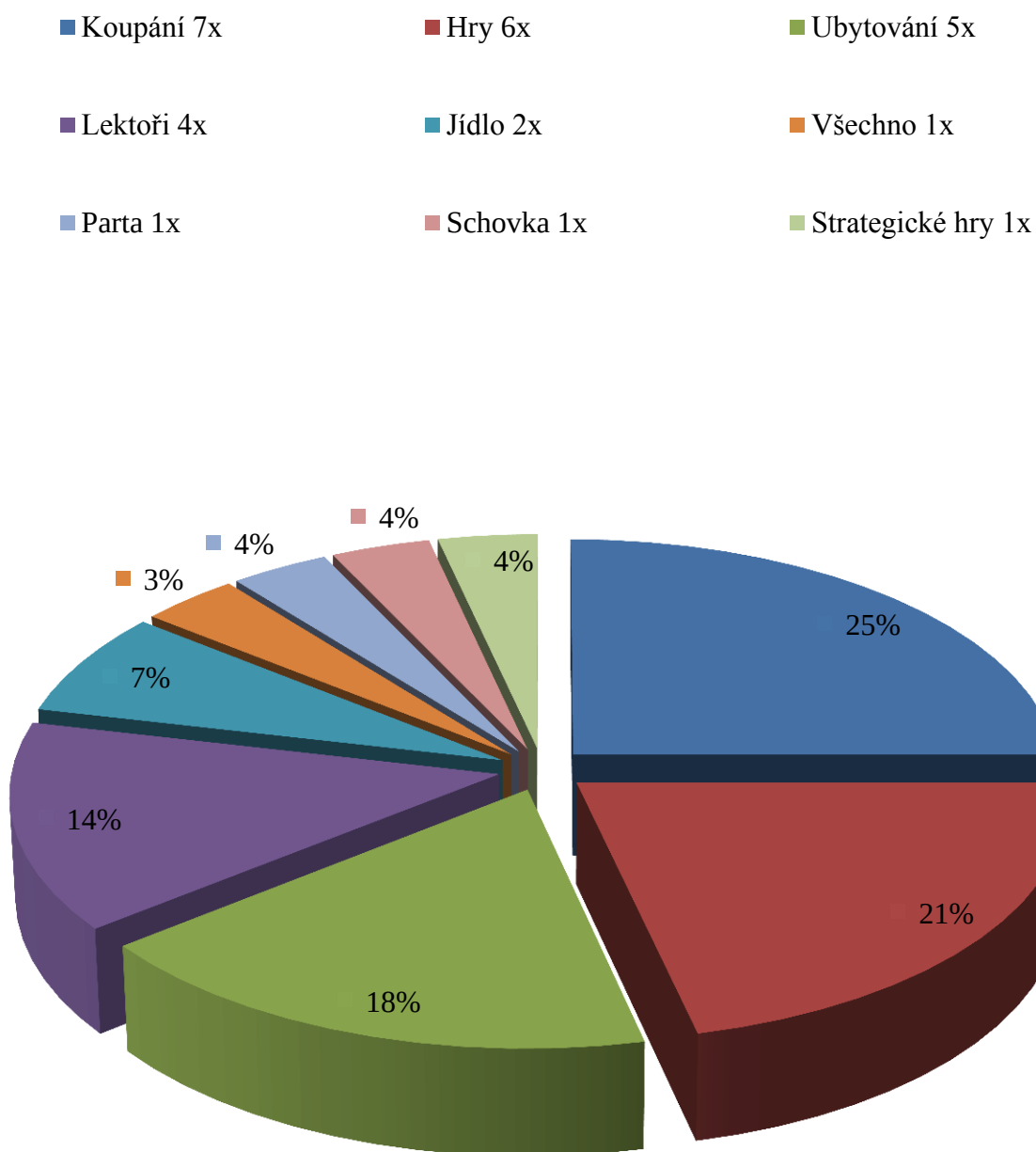
V grafu číslo 13 jsou znázorněny aktivity žáků ze školy E. Nejvíce žáky zaujaly aktivity zaměřené na spolupráci. Ostatní zvolené body jsou zaměřené na prostředí a vybavení místa konání.

Graf 13: Dotaz č. 8 škola E

Škola F

V grafu číslo 14 jsou znázorněny aktivity žáků ze školy F. Vyznačuje jako nejatraktivnější aktivitu u žáků koupání. Jako další oblíbenou aktivitou u žáků byly obecně hry. Žáci neopomenuli ani hmotné vybavení, podle velké shody se žákům líbilo ubytování.

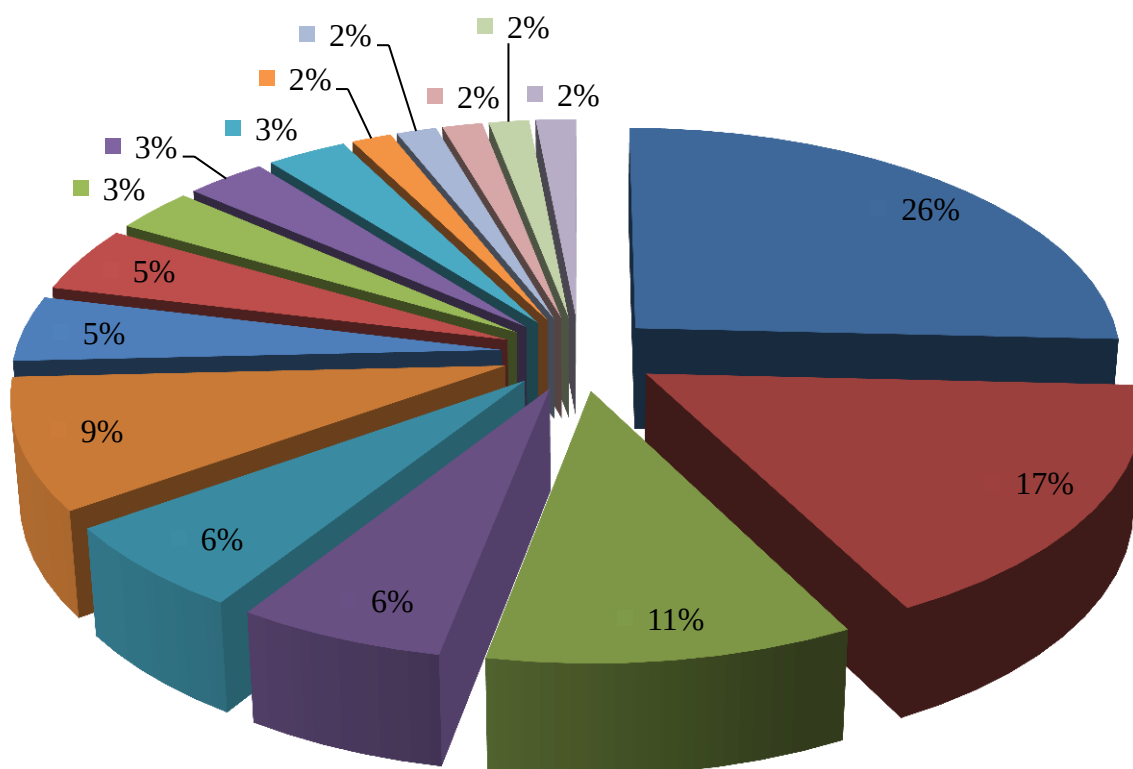

Graf 14: Dotaz č. 8 škola F

Škola G

V grafu číslo 15 jsou znázorněny aktivity žáků ze školy G. Na grafu vidíme, že žáky nejvíce zaujala Levitace, aktivita na důvěru. Druhá nejzajímavější byla pro žáky, aktivita Draci. Jedná se o týmovou hru, která má za cíl bližší poznání a seznámení žáků v oblasti kontaktu. O žácích ze školy G jsme vypožadovali, že si důvěřují.

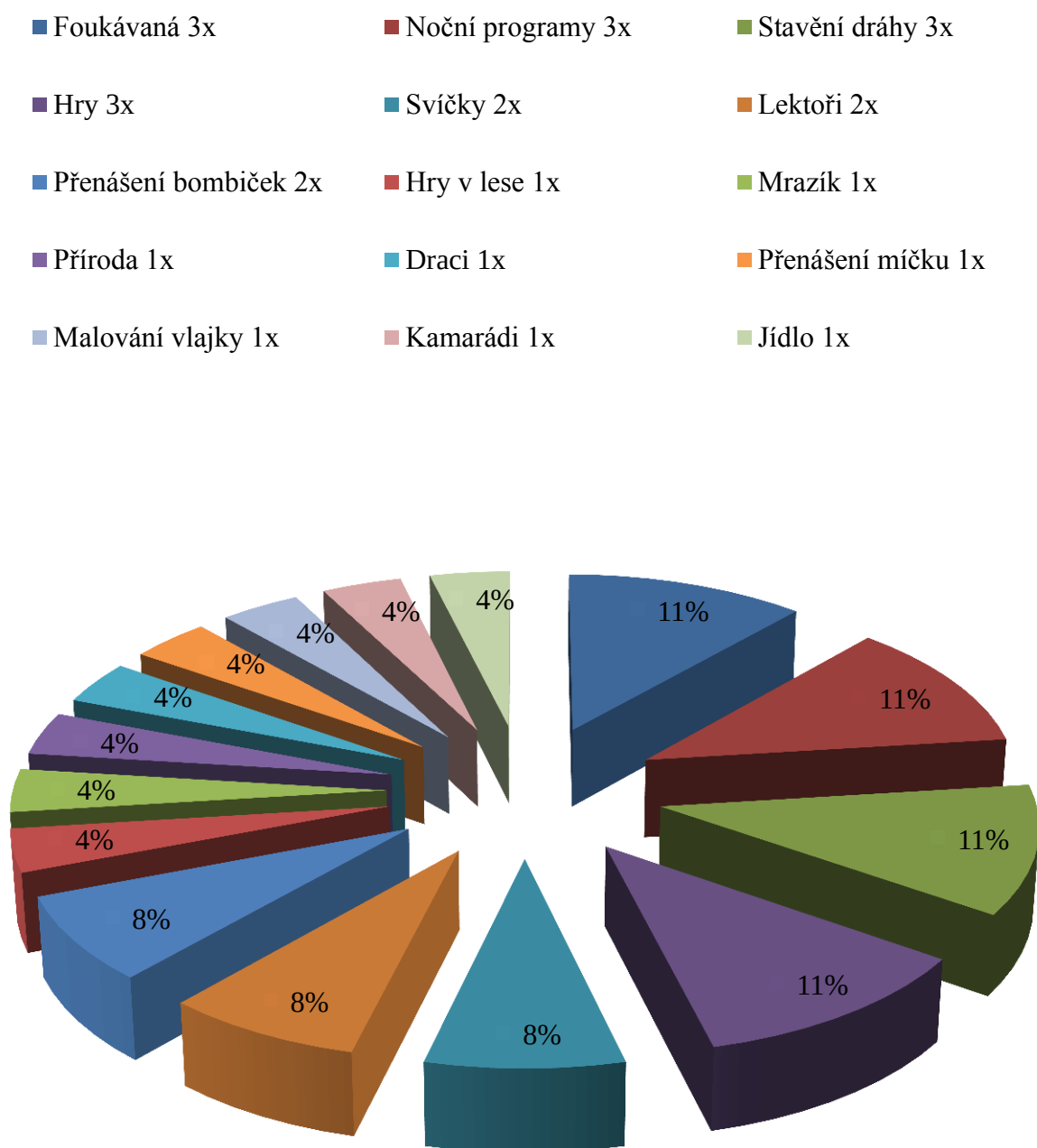
■ Levitace 17x	■ Hry 11x	■ Draci 7x	■ Procházka lesem 4x
■ Uvedení 4x	■ Dráhy pro míček 6x	■ Žlábký 3x	■ Chatky 3x
■ Lepší kolektiv 2x	■ Jídlo 2x	■ Svíčka 2x	■ Příroda 1x
■ Lektoři 1x	■ Kdo je kdo 1x	■ Slepice 1x	■ Spolupráce 1x

Graf 15: Dotaz č. 8 škola G

Škola H

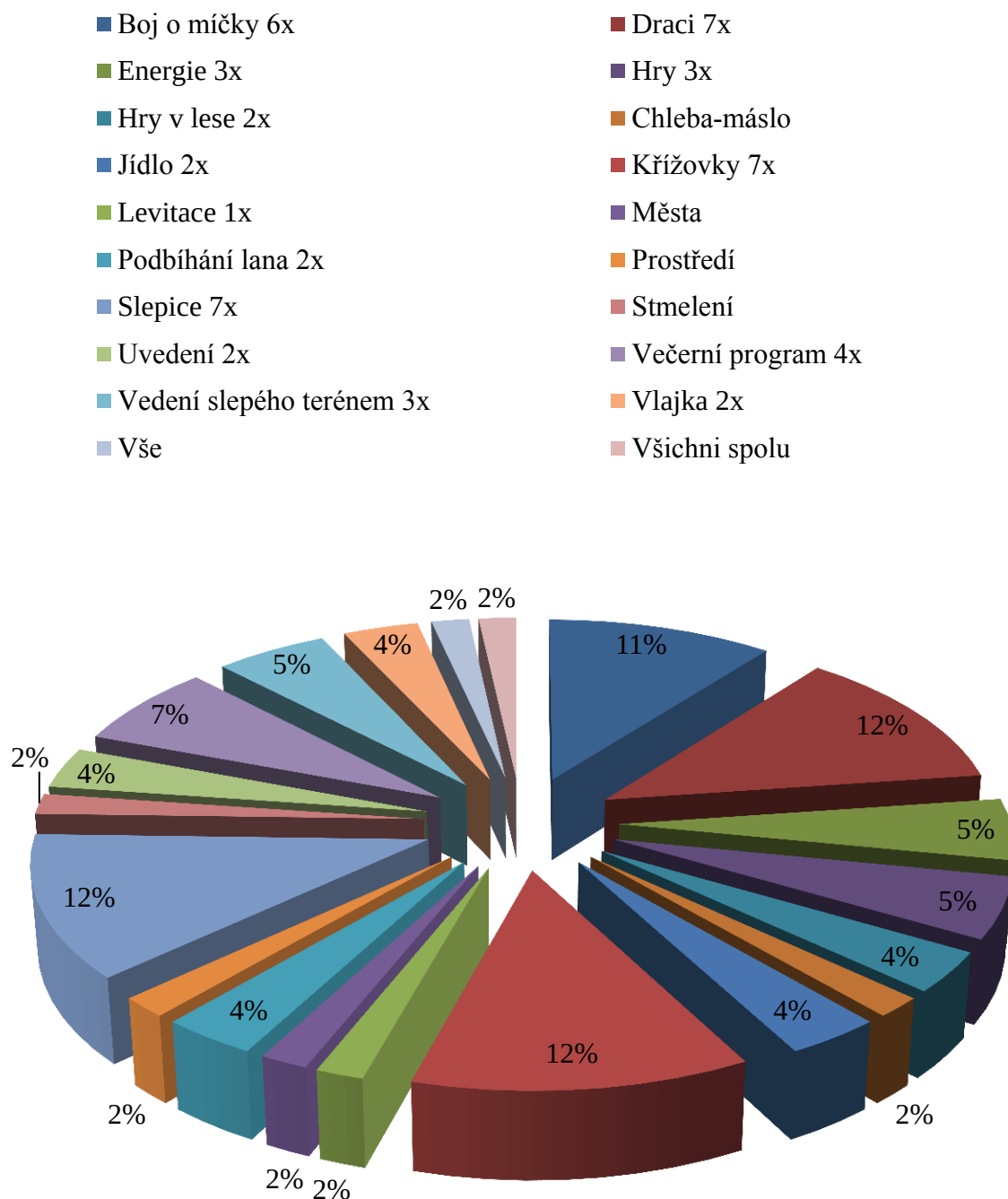
V grafu číslo 16 jsou znázorněny oblíbené aktivity žáků ze školy H. U školy H vidíme veliké zaujetí. Žáci byli aktivní a vypsali celou škálu činností, které pro ně byly tak silným zážitkem, že je neopomněli v dotazníku uvést.

Graf 16: Dotaz č. 8 škola H

Škola I

V grafu číslo 17 jsou znázorněny aktivity žáků ze školy I. Žáky, nejvíce zaujali hned tři aktivity. Slepice, Draci a Křížovky. Jde o hry kolektivní a taktické. O žácích školy I můžeme říci, že mají rádi kolektivní úkoly se značnou mírou logického či taktického myšlení.

Graf 17: Dotaz č. 8 škola I

Dotaz č. 9: Uved', prosíme, 3 věci, které se Ti na kurzu nelíbily:

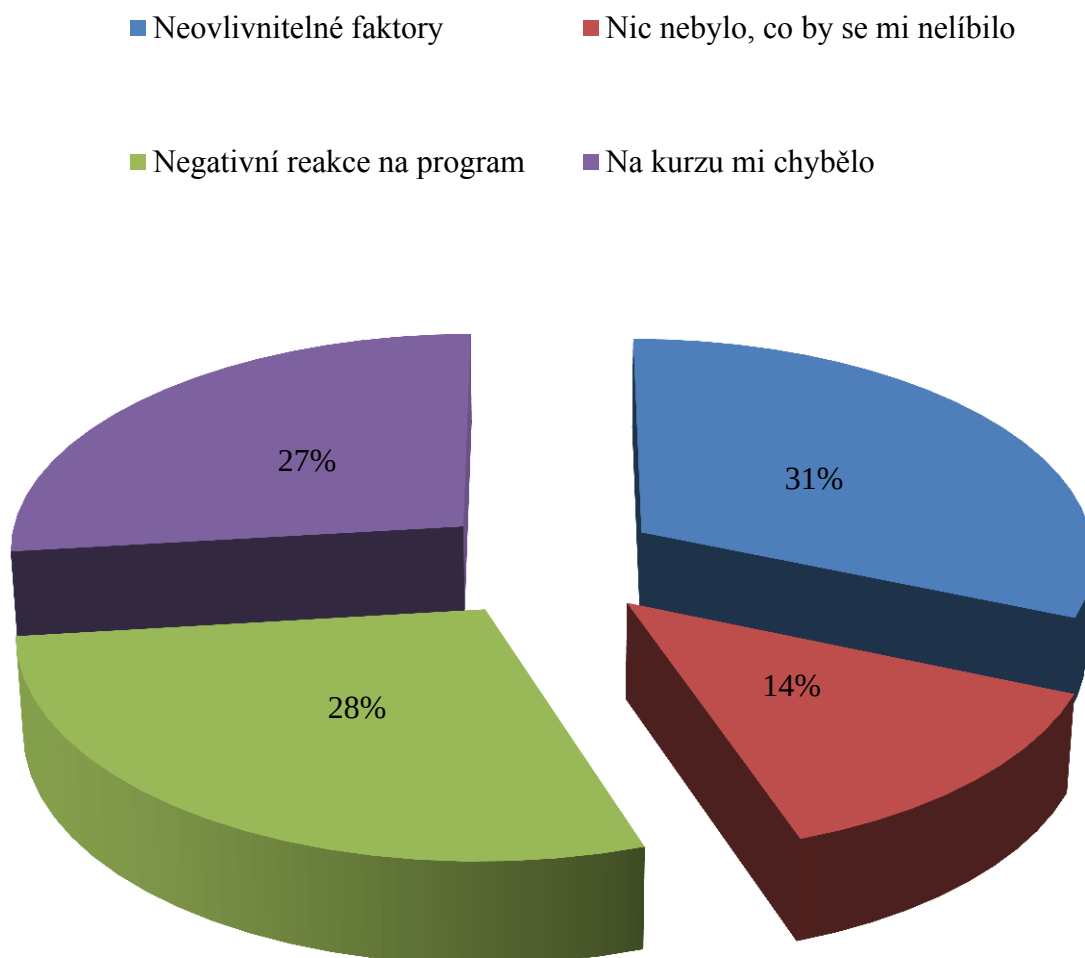
Tabulka níže ukazuje souhrn veškerých odpovědí na otázku číslo 9 z evaluačního dotazníku „*Uved', prosíme, 3 věci, které se Ti na kurzu nelíbily:*“.

Cílem této otázky je zjistit aktivity, zážitky, poznatky, které žákům byly nepříjemné. Na základě těchto odpovědí se další kurzy upravují a vylepšují.

V tabulce se občas objevují odpovědi typu: „*Byla zima*“ nebo „*nebyla Wi-Fi*“. Jelikož se kurzy plánují několik měsíců dopředu, nelze zaručit příjemné počasí pro všechny. Ovšem, při výběru areálu se dbá na to, aby byla k dispozici společenská místnost, kam se třída bez problémů vejde a plánovaný program se zde může uskutečnit. Pokud jde o vybavení ubytovacího zařízení, je možné brát ohled na moderní požadavky studentů. Jedním z cílů kurzu je sblížení žáků. Nastává tedy otázka, zda se žáci pomocí moderních technologií sblíží více než, když spolu budou komunikovat a vyvíjet společnou, kontaktní fyzickou či verbální komunikaci.

Nejvíce shodných odpovědí u každé z tříd, je odpověď „*Nic*“, což je velice obecná odpověď, ovšem její výsledek je kladný.

V případě vypsání her, se musíme zamyslet nad tím, zda hra byla pro skupinu vhodně zvolena. V některých případech, může jít pouze o špatné pochopení zadání. Jedním důvodem může být špatné porozumění ze strany jedince, druhým je špatné vysvětlení aktivity lektorem. Abychom zjistili příčinu jako ukazatel, můžeme využít počet stejných odpovědí. Pokud odpověď objevíme pouze jednou, řekne nám to, že se jedná o jedince. Pokud by se stejných odpovědí v dotazníku objevilo více, s největší pravděpodobností jde o pochybení ze strany lektora.

Graf 18: Uved', prosíme, 3 věci, které se Ti na kurzu nelíbily.

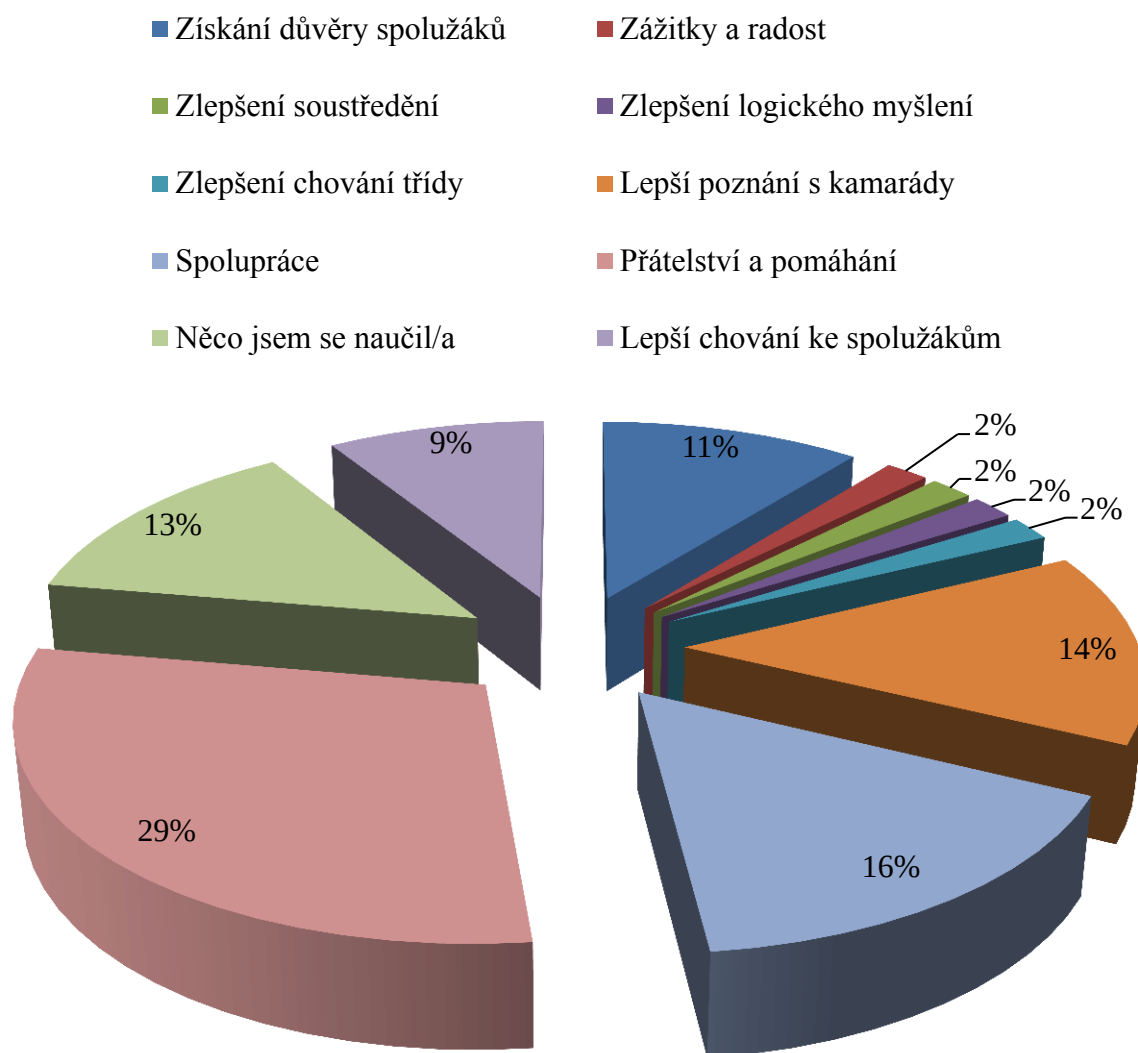
Graf č. 18 znázorňuje odpovědi žáků na: „Uved', prosíme, 3 věci, které se Ti na kurzu nelíbily.“. Data jsou rozdělena podle čtyř kritérií. Termínem „*Neovlivitelné faktory*“, označujeme odpovědi na počasí, prostředí, ubytování a na stravu. Pod druhým pojmem: „*Negativní reakce na program*“, z 28% jsou odpovědi zaměřené na konkrétní hry nebo na délku programu. Pod dalším, třetím bodem: „*Na kurzu mi chybělo*“, z 27%, nalezneme informace o tom, že byl kurz krátký, že se nehrálo na schovávanou apod. Jako čtvrtým, v tomto případě pozitivním bodem v negativním dotazu jsou odpovědi typu: „*Nic nebylo, co by se mi nelíbilo*“. To znamená, že se dětem ze 14% vše líbilo a neměly ke kurzu žádné výhrady.

Dotaz č. 10: Zde, prosíme, napiš, co Ti kurz přinesl, co ses na kurzu naučil/a, v čem ses zlepšil/a:

Tabulka níže ukazuje souhrn všech odpovědí na otázku číslo 10 z evaluačního dotazníku „*Zde, prosíme, napiš, co Ti kurz přinesl, co ses na kurzu naučil/a, v čem ses zlepšil/a.*“.

Cílem této otázky je zjistit přínos informací, zajímavostí, nových věcí či dovedností pro žáky. Je zajímavé pročitat odpovědi a zjistit, že kurz přinesl žákům právě to, co měl. V těchto případech se jedná o dobře provedený kurz, se správně zvolenými, naplánovanými, upravenými či dodatečně přidanými aktivitami.

Žáci by z kurzu měli odjíždět pozitivně nalezení. Pokud se u této otázky nacházejí pouze kladné odpovědi, požadavek byl splněn. Snaha lektorů je zajistit pozitivní nalezení, zabavit, zaujmout a herní formou diagnostikovat žáky. Byla by škoda, aby žáci z třídního kurzu odjížděli zklamaní a mrzutí, jelikož jeho náplní je opak.

Graf 19: Zde, prosíme, napiš, co Ti kurz přinesl, co ses na kurzu naučil/a v čem ses zlepšil/a.

Graf č. 19 je souhrnným grafem nejen aktivit. Je rozdělen na deset částí. Každá část zastupuje jedno odvětví z možných skupin dle rozdělení. Při dotazu: „Zde, prosíme, napiš, co Ti kurz přinesl, co ses na kurzu naučil/a v čem ses zlepšila.“, se u žáků nejčastěji objevila odpověď: „Přátelství a pomáhání.“. Pod tímto názvem se skrývají odpovědi typu „Poznal jsem nové spolužáky lépe.“, „Naučila jsem se víc kamarádit s kluky.“ nebo „Víc jsem se sblížila s těma, co jsem moc neznala.“. Jako druhou nejčastěji uváděnou se stala skupina „Spolupráce“. V té jsou zahrnuty odpovědi typu: „Sblížit se a spolupracovat s ostatními.“, „Když něco děláme spolu, jde nám to lépe.“. Cílem kurzu je také sblížení žáků. Mnoho her je kontaktních jak verbálně tak fyzicky. Takto vykonávané aktivity jsou přínosem lepšího poznání žáků sebe navzájem. Také se nám tento bod objevil hned na třetím místě: „Lepší poznání s kamarády.“.

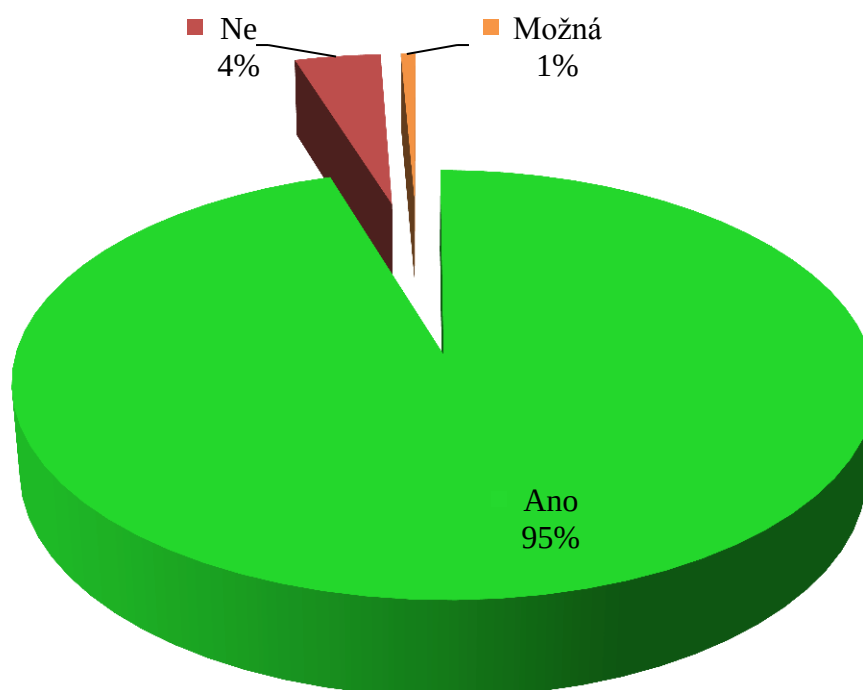
Dotaz č. 11: Měl/a bych zájem o další podobnou akci či kurz.

	Ano	Možná	Ne
počty odpovědí	141	1	6
procenta	95	1	4

Tabulka 11: Měl/a bych zájem o další podobnou akci či kurz.

Dotaz č. 9: „Měl/a bych zájem o další podobnou akci či kurz.“, vyjadřuje zda byl úspěšný, zda děti mají zájem o další kurz.

I tímto způsobem můžeme vyjádřit, jak veliký zájem mají žáci o tyto kurzy. Vzhledem k 95% z celkového počtu 148 odpovídajících, můžeme usoudit, že je o kurzy zájem a žáci by si je zopakovali.

Graf 20: Měl/a bych zájem o další podobnou akci či kurz.

4 DISKUZE

Vybraný vzorek zahrnuje devět škol s několika různými lektorskými dvojicemi. Na průběh kurzu typu ALFA může mít vliv právě práce lektorů, místo konání a vstřícnost zaměstnanců střediska, osobnost třídního učitele a jeho přístup k žákům a minulé zkušenosti dětí, které si přinesly do nových třídních kolektivů, včetně individuálních nastavení osobností v každé skupině. Toto všechno mohlo ovlivnit výsledky v dotaznících.

Existuje velké množství aktivit a her, které lze na ALFA kurzu využívat. Pokud bychom chtěli vymyslet novou aktivitu, která by diagnostikovala stav třídy, průběh kurzu nebo spokojenost žáků, vynaložili bychom spoustu energie a na konci našeho snažení bychom pravděpodobně zjistili, že jsme pouze hru modifikovali, nikoliv vymysleli.

Pro další možnou práci v budoucnu v rámci kurzů ALFA, navrhujeme, vymyslet modifikaci hry nebo kombinaci více her. Cílem aktivity by bylo, pozorovat, zkoumat a diagnostikovat třídu během hry i při následné reflexi.

Hra by měla být zaměřena na rozdělování rolí, vzájemnou komunikaci, řešení obtížných situací s konečným výsledkem dosažení cíle. Závěr hry by měl mít rozmanité možnosti tvořivého splnění úkolů, abychom mohli reflektovat hru se žáky a pro sebe uzavřít výsledky pozorování. Optimální by byla hra pro celý třídní kolektiv, kdy by po zahájení vyplynulo rozdělení do pracovních skupin dle požadavků cílů hry. Předpokládáme i komplikace. Jednou variantou je, že si Projekt Odyssea nemůže dovolit dělat z jakékoliv třídy zkušební. V tomto případě bychom hru museli pilotovat na dobrovolnících nebo vlastních lektorech. Další překážkou by mohla být funkčnost hry. Vymyslíme-li aktivitu, předpokládáme, že půjde zorganizovat a provést. Abychom toto tvrzení potvrdili, je zapotřebí sehnat větší množství tříd. V kladném případě hru opakujeme s dalšími třídami, zaznamenáváme si výsledky a pracujeme s údaji. V případě, kdy nám v aktivitě něco selže nebo se zkomplikuje, nastává diskuze o tom, jakým způsobem dále testovat. Otázek ohledně nově sestavené aktivity je mnoho. Pokud chceme zjistit výsledek, musíme vše vyzkoušet.

5 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce je seznámení s ALFA kurzem pro šesté třídy od Projektu Odyssea a porovnání jednotlivých položek evaluačních dotazníků vyplněných po ukončení kurzů typu ALFA celkem 148 žáky z devíti škol. Výsledkem je interpretace dat v souvislosti s cíli kurzu a s prožitky žáků, jak vnímali kurz bezprostředně po jeho ukončení.

Zjistili jsme, že výjezdní adaptační kurzy ALFA jsou celkově oblíbené a to z 99% a celkem 95% žáků uvedlo, že by si kurz zopakovalo. Kurzy jsou lektory srozumitelně a jasně vysvětlované. Chování lektorů je příjemné 91% účastníků a většině se líbilo i zázemí kurzu, tj. středisko, které vybral spolek nebo škola. Jedním z cílů kurzu je, aby se žáci lépe navzájem poznali a u více jak 90% byl tento cíl splněn. Dalším cílem je stmelení kolektivu třídy, pocit, že se jejich třída více sblížila, což zaznamenalo 87% dotazovaných. Nejoblíbenějšími aktivitami žáků jsou pohybové zahřívací a kontaktní aktivity, jako Draci a Slepice, dále aktivity zaměřené na řešení problémů, Křížovky a Detektivka, a aktivity zaměřené na důvěru, jako je Levitace a prožitková aktivita, Uvedení do prvního večera kurzu. Omezujícími prvky pro žáky byla nemožnost připojení na internet a v několika případech ubytování. Aktivity připravené Projektem Odyssea se v dotaznících objevily výjimečně. Při otázce, co žákům kurzy přinesly, se ukázalo, že je to například vzájemná spolupráce, komunikace se spolužáky, nová přátelství a další. Potvrdilo se, že žáci vnímají přínos tohoto kurzu ve shodě s jeho cíli. Ověřili jsme, že 3 denní výjezdní prožitkový adaptační a stmelovací kurz ALFA plní své cíle a je pro žáky zajímavý a efektivní.

Popis a aktivity, jsou v práci přímo čerpané ze seznamovacích ALFA kurzů, od lektorů Projektu Odyssea, z metodik spolku a jiných odborných literatur se společným tématem a z vlastního pozorování autorky práce.

Veškerá data, která jsou v práci použita, vychází z evaluačních dotazníků, které vyplňovali žáci čtyř základních škol z devíti tříd šestých ročníků. Jedná se o kurzy vedené v roce 2013, 2014 a 2015. Celkový počet respondentů je 148. Dotazníky jsou archivovány v kanceláři spolku. Na vyhodnocení dotazníků a jejich použití v práci, jsem dostala souhlas od správní rady Projektu Odyssea.

Dotazníky již byly vyplněné, tudíž bylo vyloučeno riziko nedostatečného množství odpovídajících. Od začátku se tedy vědělo s kolika evaluačními dotazníky se bude pracovat. Byla zvolena neoptimálnější metoda zpracování dat pro získání přehledných výsledků, a to metoda statistická.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

HLAVNÍ ZDROJE

BARTŮŇEK, D., *Kniha her a činností v klubovně i venku*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN: 80-7178-618-7.

BENDL, S., *Prevence a řešení šikany ve škole* 1. vyd., Praha: ISV, 2003. 197 s. ISBN 80-86642-08-9

DUBEC, D., *Adaptační (stmelovací) soustředění Kurz osobnostní a sociální výchovy pro žáky 6. ročníku ZŠ a primy gymnázia*. 1. Vyd. Vydalo občanské sdružení Projekt Odyssea Katusická 712, 197 00, Praha 9, 2007. ISBN: 978-80-87145-22-7

HANUŠ, R., a CHYTILOVÁ, L., *Zážitkově pedagogické učení*. 1. Vyd. Grada Publishing, a.s., 2009. ISBN 978-80-247-2816-7.

JEŘÁBEK, J., TUPÝ, J., *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. 1. Vyd. Dotisk Triton; Národní institut pro další vzdělávání 2010. ISBN: 80-86956-01-6

KRAUSE, B., POLÁČKOVÁ, V. et al. *Člověk - prostředí-výchova*. Brno: Paido, 2001, ISBN 80-7315-004-2.

NEUMAN, J., *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě* 6.Vyd., Praha: Portál, 2011. ISBN: 978-80-7367-910-1.

NEUMAN, J., *Úvodní kapitoly pro teorii a metodiku kurzů výchovy v přírodě*. 1. Vyd. Občanské sdružení Projekt Odyssea, Na Březince 22, 150 00 Praha 5, 2011. ISBN 978-80-87145-41-8.

PÁVKOVÁ, J., a kol. *Pedagogika volného času*. 3. Aktualizované vydání Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-711-6.

SRB, V., VALENTA, J., a kol., *Jak na osobnostní a sociální výchovu?*. 1. Vyd. Občanské sdružení Projekt Odyssea, Katusická 712, 197 00, Praha 9, 2007. ISBN 978-80-87145-00-5.

VALENTA, J., *Osobnostní a sociální výchova a její cesty k žákovi*. 1. Vyd. Občanské sdružení AISIS, Gorkého 499, 272 01 Kladno, 2006. ISBN 80-239-4908-X.

CIZÍ ZDROJE

ARTHUR, J., DAVIDSON, J., a STOW, W., *Social Literacy Citizenship Education And The National Curriculum*. 1. Vyd. RoutledgeFalmer 2000. ISBN: 978-0-415-22795-7

INTERNETOVÉ ZDROJE

© MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE, *On-line katalog*. [Online]. [cit. 2016-1.11]. Dostupné z: <https://search.mlp.cz/cz/#/c_s_ol=>

HAYESOVÁ, N., *Základy sociální psychologie* [Online]. [cit. 2016-1.26]. Dostupné z: <<https://cs.wikipedia.org/wiki/Agrese>>

PROJEKT ODYSSEA., *Zážitkové kurzy OSV pro žáky základních a středních škol* [Online]. [cit. 2016-1.26]. Dostupné z: <<http://odyssea.cz/kurzy-pro-zaky.php>>

OSTATNÍ ZDROJE

PROJEKT ODYSSEA, *Koučink 2015*

PROJEKT ODYSSEA, *Kurzy 2015*

Interní metodika Projektu Odyssea Konstruktivní komunikace

ŠIRCOVÁ I., *školení komunikace Hovorčovice*, Praha 2016 (16. a 17. 1. 2016)

7 SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ, TABULEK A PŘÍLOH

GRAFY

Graf 1: Rozumím tomu, proč se naše třída kurzu účastnila.....	49
Graf 2: Porozuměl/a jsem všemu, co lektoři říkali.	51
Graf 3: Líbilo se mi, jak se ke mně lektoři chovali.....	53
Graf 4: Místo a jeho okolí se mi líbilo.....	55
Graf 5: Poznal/a jsem více své spolužáky.	57
Graf 6: Naše třída se díky kurzu více stmelila, jsme teď lepší parta.	59
Graf 7: Celkově jsem s tímto kurzem spokojen/a.....	61
Graf 8: Přehled nejlepších aktivit podle 148 žáků ze škol A-I k dotazu Uved', prosíme, 3 věci, které se Ti na kurzu nejvíce líbily.	64
Graf 9: Dotaz č. 8 škola A	65
Graf 10: Dotaz č. 8 škola B.....	66
Graf 11: Dotaz č. 8 škola D	67
Graf 12: Dotaz č. 8 škola C.....	68
Graf 13: Dotaz č. 8 škola E.....	69
Graf 14: Dotaz č. 8 škola F	70
Graf 15: Dotaz č. 8 škola G	71
Graf 16: Dotaz č. 8 škola H	72
Graf 17: Dotaz č. 8 škola I.....	73
Graf 18: Uved', prosíme, 3 věci, které se Ti na kurzu nelíbily.	75
Graf 19: Zde, prosíme, napiš, co Ti kurz přinesl, co ses na kurzu naučil/a v čem ses zlepšil/a.	77
Graf 20: Měl/a bych zájem o další podobnou akci či kurz.	78

OBRÁZKY

Obrázek 1: Aktivita Evoluce.....	31
Obrázek 2: Aktivita Draci.....	32
Obrázek 3: Aktivita Obr, trpaslík, čaroděj.....	33
Obrázek 4: Aktivita Podbíhání lana.....	34
Obrázek 5: Aktivita Křížovka.....	38
Obrázek 6: Aktivita Šlacha	40
Obrázek 7: a) a b) Aktivita Slepé lano.....	42
Obrázek 8: Aktivita Vyplňování Evaluačních dotazníků	44
Obrázek 9: Evaluační dotazník titulní strana	85
Obrázek 10: Evaluační dotazník zadní strana.....	85
Obrázek 11: Závěrečná zpráva strana číslo 1	85
Obrázek 12: Závěrečná zpráva strana číslo 2	85
Obrázek 13: Závěrečná zpráva strana číslo 3	85
Obrázek 14: Závěrečná zpráva strana číslo 4	85
Obrázek 15: Závěrečná zpráva strana číslo 5	85
Obrázek 16: Závěrečná zpráva strana číslo 6	85
Obrázek 17: Závěrečná zpráva strana číslo 7	85

TABULKY

Tabulka 1: Harmonogram programu	26
Tabulka 2: Seznam škola a tříd, u kterých se vyhodnocují evaluační dotazníky	45
Tabulka 3: Tabulka s celkovým součtem odpovědí z evaluačních dotazníků k dotazům 1 - 7.	47
Tabulka 4: Rozumím tomu, proč se naše třída kurzu účastnila.	49
Tabulka 5: Porozuměl/a jsem všemu, co lektori říkali.	51
Tabulka 6: Líbilo se mi, jak se ke mně lektori chovali.	53
Tabulka 7: Místo a jeho okolí se mi líbilo.	55
Tabulka 8: Poznal/a jsem více své spolužáky.	57
Tabulka 9: Naše třída se díky kurzu více stmelila, jsme teď lepší parta.	59
Tabulka 10: Celkově jsem s tímto kurzem spokojen/a.	61
Tabulka 11: Měl/a bych zájem o další podobnou akci či kurz.	78

PŘÍLOHY

Příloha 1: Podrobná rešerše literatury

Příloha 2: Závěrečný dotazník

Příloha 3: Závěrečná zpráva

PŘÍLOHY

Příloha 1: PODROBNÁ REŠERŠE LITERATURY

Název: *Kniha her a činností v klubovně i venku/Bartůněk D.*

Nakl. Údaje: 1. Vyd. Praha: Portál, 2002

ISBN: 80-7178-618-7

„Náměty jsou vhodné pro práci s dětmi v různých zájmových kroužcích, v družinách, ve školách v přírodě, na letních táborech. Hry se mohou konat v klubovně, v lese, na louce, na horách, u vody. V knize též nalezneme návody na výrobu zajímavých předmětů a recepty na jídla připravovaná na ohni. Kniha je určena zejména učitelům, vedoucím dětských oddílů, vychovatelům a rodičům.“ (MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE, 2016)

Důležité je propojení dětí a přírody. Vnímání přírody je hezky popsáno v knize „*Kniha her a činností v klubovně i venku*“, kde autor říká, že jsme součástí přírody a každý krok, který v ní podnikneme, zanechá určitou stopu. Měli bychom vnímat její detaily, hlasy a snažit se ji chránit. (BARTŮŇEK, 2002)

Název *Prevence a řešení šikany ve škole/Bendl Stanislav*

Nakl. údaje 1. vyd., Praha: ISV, 2003

ISBN 80-86642-08-9

„Publikace, určená především studentům oboru učitelství na pedagogických fakultách, rozebírá palčivý problém mnoha současných škol, tj. šikanu. Zabývá se jí nejprve teoreticky, rozebírá tedy její jednotlivé druhy (šikana v armádě, ve škole či na pracovišti), její průběh, důsledky a příčiny. Nejpodstatnější část je ovšem věnována ryze praktickým radám, jak šikaně předcházet a jak ji řešit v oblasti školství. To zahrnuje velké množství aspektů, od zajímavé výuky a atraktivního školního programu, školního dozoru, práce s potencionálními oběťmi, agresory a ostatními žáky až po spolupráci škol s rodiči a institucemi, které se této problematice věnují. Součástí knihy je příloha „Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování

mezi žáky škol a školských zařízení“. Učebnice obsahuje mnoho citací opravdových případů, je psána věcně a srozumitelně, takže ji lze doporučit i studentům středních a vyšších odborných škol, či těm, kdo mají s šikanou praktické zkušenosti.“ (MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE, 2016)

Šikana se může vyskytnout v jakémkoliv kolektivu. K prevenci šikany se mnohdy využívají podobné metody jako na seznamovacích kurzech. Je důležité zmínit, že jsou však určeny jiné cíle těchto metod. Kniha „*Prevence a řešení šikany ve škole*“ se nám nabídla právě z důvodu popsání určitých metod.

Název *Zážitkově pedagogické učení/Radek Hanuš; Lenka Chytilová*

Nakl. údaje 1. Vyd. Grada Publishing, a.s., 2009

ISBN 978-80-247-2816-7

„Teoretický úvod knihy definuje základní pojmy české výchovy v přírodě a zážitkové pedagogiky i koncepce zahraniční. Hlavní část textu objasňuje pojmy projektování, dramaturgie, programové oblasti, hry a prostředky, pomocí nichž lze přesně zacílit program, usnadnit výběr her, zlepšit motivaci, atmosféru a uvádění programů. Publikace obsahuje několik praktických příkladů a inspirací z úspěšně realizovaných projektů.“ (MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE, 2016)

Tato kniha byla vybraná pro důkladný popis dramaturgie a díky jejímu zaměření na konstatování zážitkové pedagogiky, která se velice obtížně charakterizuje.

Název *Člověk - prostředí-výchova. / Blahoslav Kraus; Věra Poláčková a kol]*

Nakl. údaje Brno:Paido, 2001

ISBN 80-7315-004-2

„Odborná publikace nastiňuje některé aktuální otázky sociální pedagogiky, včetně metodologické opory v hermeneutice. V pěti částech knihy se kolektiv autorů zabývá ochranou člověka před škodlivými vlivy prostředí, společnosti, vrstevníků apod., dále způsoby, jak jedince naučit zvládat obtíže a orientovat se v nejednoznačných životních situacích, zprostředkovat mu sociokulturní dovednosti, které mu umožní aktivně se zapojit do života společnosti. Jednotlivé kapitoly se zabývají výchovou v rodině, výchovou v různých zařízeních, výchovou pro volný čas, vytvářením pozitivní hodnotové orientace, učením sociálních rolí apod.“ (MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE, 2016)

Tato literatura nastiňuje souhrn sociálních indikátorů s ochranou člověka a působení okolního prostředí.

Název *Dobrodružné hry a cvičení v přírodě. / Jan Neuman*

Nakl. údaje 6.Vyd., Praha: Portál, 2011

ISBN 978-80-7367-910-1

„Tradiční zásobu her učitelů a vedoucích obohatí kniha nejen o náměty na hry, ale především o nový způsob motivování hráčů a hodnocení her. Největším přínosem uvedených činností je důraz na spolupráci, vzájemný kontakt, důvěru a řešení problémů. Hlavní část knihy tvoří hry, které představují všestranný program pro pobyt v přírodě, mnohé z nich však lze hrát i v místnosti. Hry seznamovací, kontaktní, soutěživé, rozvíjející vzájemnou důvěru, orientované na řešení problémů, ekohry, dramatizace zážitků a závěrečné ceremoniály pomáhají z pobytu v přírodě vytěžit přínosné a nezapomenutelné zážitky.“ (MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE, 2016)

Jelikož se v práci zmiňujeme o hrách, které jsou prováděny jak v přírodě, tak v místnosti, byla tato kniha vhodnou inspirací.

Název *Úvodní kapitoly pro teorii a metodiku kurzů výchovy v přírodě. / Jan Neuman*

Nakl. údaje 1. Vyd. Občanské sdružení Projekt Odyssea, Na Březince 22,
150 00 Praha 5, 2011

ISBN 978-80-87145-41-8

Tato kniha je dobrým souhrnem pravidel, metod či struktury, jak na pobyty v přírodě. Společně s publikací „*Dobrodružné hry a cvičení v přírodě*“ splňuje požadavky na literaturu pro tuto práci.

Název *Pedagogika volného času. / Jiřina Pávková*

Nakl. údaje 3. Aktualizované vydání Praha: Portál, 2002

ISBN 80-7178-711-6

„Odborníci v tomto oboru pedagogiky velice podrobně probírají téma volného času z hlediska výchovy a to, jak po stránce teoretické, tak i metodické. Kniha je rozdělena do tematických kapitol (a uvnitř na další podkapitoly), ve kterých se probírají otázky výchovy mimo vyučování, různé vzdělávací činnosti v této době, činnost školských zařízení jako jsou školní družiny, školní kluby, střediska pro volný čas i domovy mládeže. Závěrečné statě se zabývají perspektivami výchovy volného času v dohledné budoucnosti. Poslední kapitolu tvoří seznam vybraných právních norem pro práci vychovatelů.“ (MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE, 2016)

Kurzy ALFA jsou vedeny lektory, kteří prochází pedagogickým vzděláním. To neznamená, že vyučují, ale jejich cílem je vychovávat. V knize Pávkové jsou výchova a výuka popsány, proto jsme ji vybrali do této práce. Také jsme ji použili v další části práce, která se zabývá zdravým vývojem dětí a mládeže.

Název *Jak na osobnostní a sociální výchovu? / SRB Vladimír, Valenta Josef a kol.*

Nakl. údaje 1. Vyd. Občanské sdružení Projekt Odyssea, Katusická 712, 197 00, Praha 9, 2007

ISBN 978-80-87145-00-5

„Metodický materiál pro učitele. Vysvětluje základy osobnostní a sociální výchovy (OSV), tedy průřezového tématu školní výuky od 1. do 9. třídy. Zaměřuje se na rozvoj osobnosti, sociálních dovedností a morálních postojů.“ (MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE, 2016)

Jedná se o metodiku vydanou Projektem Odyssea, napsanou samotným zakladatelem a kolektivem tohoto spolku, proto bylo přirozené z ní čerpat. Zabývá se osobnostní a sociální výchovou, kterou v práci zmiňujeme, a která se využívá na ALFA kurzech.

Název *Osobnostní a sociální výchova a její cesty k žákovi. / Valenta Josef.*

Nakl. údaje 1. Vyd. Občanské sdružení AISIS, Gorkého 499, 272 01 Kladno, 2006

ISBN 80-239-4908-X

Jedná se o metodiku spolku Projekt Odyssea, kde se rozebírá osobnostní a sociální výchova. Proto jsme tuto metodiku vybrali a zařadili mezi použitou literaturu.

Název *Adaptační (stmelovací) soustředění Kurz osobnostní a sociální výchovy pro žáky 6. ročníku ZŠ a primy gymnázia. / Michal Dubec*

Nakl. údaje 1. Vyd. Vydalo občanské sdružení Projekt Odyssea Katusická 712, 197 00, Praha 9, 2007

ISBN 978-80-87145-22-7

„Materiál pro učitele a výchovné poradce základních škol a nižších stupňů středních škol. Přibližuje metodiku vedení adaptačních (stmelovacích) soustředění, využívá metod osobnostní a sociální výchovy.“ (MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE, 2016)

Tato metodika byla napsána jedním ze zakladatelů Projektu Odyssea a je zaměřená na seznamovací kurzy Projektu Odyssea. Dílo má mnoho společných bodů s touto prací.

Příloha 2: ZÁVĚREČNÝ DOTAZNÍK

Závěrečný dotazník po kurzu

Milé účastnice a účastníci našeho kurzu,
prosíme vás o krátkou zpětnou vazbu. Vaše názory jsou pro nás velmi důležité, protože na jejich základě můžeme zlepšit naše programy. Informace také zpracujeme do závěrečné zprávy, abyste se vy i vedení vaší školy dozvědělo, jak kurz z vašeho pohledu probíhal. Proto vás žádáme o upřímné a konkrétní odpovědi a co nejpřesnější vyplnění dotazníku. Dotazník je anonymní. **Děkujeme.**

Lektori Projektu Odyssea

1. Rozumím tomu, proč se naše třída kurzu účastnila.

1	2	3	4	5
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

2. Porozuměl/a jsem všemu, co lektori říkali.

1	2	3	4	5
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

3. Líbilo se mi, jak se ke mně lektori chovali.

1	2	3	4	5
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

4. Místo a jeho okolí se mi líbilo.

1	2	3	4	5
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

5. Poznal/a jsem více své spolužáky.

1	2	3	4	5
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

6. Naše třída se díky kurzu více stmelila, jsme teď lepší parta.

1	2	3	4	5
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

7. Celkově jsem s tímto kurzem spokojen/a.

1	2	3	4	5
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

Projekt Odyssea, prožitkové programy osobnostní a sociální výchovy
www.odyssea.cz

Obrázek 9: Evaluační dotazník titulní strana

(Zdroj: Interní zdroj Projekt Odyssea)

8. Uveď, prosíme, 3 věci, které se Ti na kurzu nejvíce líbily:

9. Uveď, prosíme, co Ti na kurzu vadilo:

10. Zde, prosíme, napiš, co ti kurz přinesl, co ses na kurzu naučil/a, v čem ses zlepšil/a:

11. Měl/a bych zájem o další podobnou akci či kurz: Ano Ne

12. Zde můžeš napsat vzkaz lektorům:

Projekt Odyssea, prožitkové programy osobnostní a sociální výchovy
www.odyssea.cz

Obrázek 10: Evaluační dotazník zadní strana

(Zdroj: Interní zdroj Projekt Odyssea)

Příloha 3: ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA

ve spolupráci s **Projektem Odyssea**

www. odyssea.cz

Závěrečná zpráva

Prožitkový preventivní a vzdělávací program Odyssea Alfa

Stmelovací kurz pro třídu 6. A

Středisko DDM Praha, Podhradí, Leděč nad Sázavou, 22. – 24. 9. 2014

1

Obrázek 11: Závěrečná zpráva strana číslo 1

(Zdroj: Interní zdroj Projekt Odyssea)

Obsah

Úvod.....	2
Cíle kurzu.....	2
Časová organizace a obsah jednotlivých programových bloků.....	3
Postřehy lektorů o interakci dětí.....	5
Evaluace kurzu.....	5
Zájem žáků o zopakování podobné akce.....	7
Závěrečné slovo.....	7

Úvod

Třída 6. absolvovala vzdělávací program Odyssea ALFA – prožitkový preventivní a vzdělávací program Stmelovací kurz. Program realizovali lektori Bc. Martin Čapek a Mgr. Libuše Ouředníčková z Projektu Odyssea. Programu se účastnili 18 žáků a třídní učitelka RNDr. Miloslava Straková a výchovný poradce Mgr. Martin Mužik.

Cíle kurzu

Jsou v oblasti osobnostního a sociálního rozvoje žáků a v oblasti prevence sociálně patologických jevů.

- Stmelit třídu, vytvořit zážitek společného úspěchu, pozitivně naladit vztahy
- Zdokonalit dovednost spolupracovat se spolužáky
- Motivovat a inspirovat žáky k práci na vztazích ve třídě
- Vytvořit příležitost k získání odpovědného osobního pohledu na jednání každého žáka
- Umožnit žákům formulaci pravidel vzájemného chování (skupinových norem) ve třídě

Fotografie z kurzu

Fotografie z kurzu na DVD byly předány po ukončení programu třídní učitelce.

Obrázek 12: Závěrečná zpráva strana číslo 2

(Zdroj: Interní zdroj Projekt Odyssea)

Časová organizace a obsah jednotlivých programových bloků

A/ programové bloky

Každý den programu byl rozčleněn do tří programových bloků:

- a) dopoledne (9:00 – 12:00)
- b) odpoledne (14:00 – 18:00)
- c) večer (19:00 – 21:00)

Každý blok se skládal z několika podprogramů. Každý podprogram sledoval specifické cíle.

Sled jednotlivých bloků a jejich podprogramů je znázorněn v následující tabulce:

	Dopoledne	Odpoledne	Večer
22.9.	Příjezd do hotelu, ubytování, Představení lektorů a žáků, konzultace s učiteli, Sdělení organizačních pravidel	Seznámení s cíli kurzu, <i>Vizitky</i> , Představení lektorů a žáků, Pravidla kurzu, <i>Co dělám ve volném čase?</i> <i>Místa si vymění</i> Bližší seznámení - <i>Kdo je kdo</i> <i>Dráčci, Upír, Podbíhání lana,</i>	Úvedení do programu kurzu – <i>Úvedení Šerif</i> <i>Role v týmu</i> <i>Klávesnice</i> Zarátování dne – rituál <i>Svička</i>
23.9.	Ledolam - <i>Obr, trpaslík</i> , , Spolupráce malých týmů – <i>Detektivka</i>	Dobrodružná cesta – <i>Číslo, Křížovky, Slepý strom</i>	Důvěra – <i>Energie, Levitace</i> Zarátování dne – rituál <i>Svička</i>
24.9.	Závěrečný artefakt - <i>Třídní vlajka, reflexe</i> Závěr programu - <i>Evaluační dotazník</i> Přenesení pravidel z kurzu do třídy Tečka za programem - <i>Společné foto</i>		

3/ dílčí charakteristika jednotlivých podprogramů:

- **konzultace s třídním učitelem**
 - vzájemné představení
 - seznámení s cíli a s průběhem programu
 - nabídka zapojení třídního učitele do programu (podle zájmu učitele)
 - v případě zájmu učitele: získání zajímavých informací o učiteli pro část programu
- **úvod**
 - seznámení studentů s instruktory
 - seznámení s cíli programu
 - seznámení s průběhem programu a s jeho časovou dimenzí
 - seznámení s hlavními metodami programu
 - dohodnutí základních pravidel programu
- **lámání ledů**
 - překonání bariér mezi účastníky
 - navázání fyzického kontaktu
 - zapojení pohybu a emocí
 - motivace pro další aktivity
- **kooperativní činnosti**
 - společné řešení různě náročných úkolů, překonávání překážek
 - rozbor průběhu jednotlivých aktivit cílený na rychlé učení kooperativním a komunikačním dovednostem
- **dobrodružná cesta**
 - vícehodinový blok zaměřený na rozvoj kooperativních a komunikačních dovedností
 - probíhá v přírodě
- **důvěra**
 - zvládání situací, které jsou náročné na schopnost důvěřovat druhým
 - zvládání situací, ve kterých druzí důvěřují mně
- **blíže vzájemné seznámení**
 - sdílení podrobnějších informací o účastnících programu, včetně třídního učitele
- **výtvarná dílna**
 - oblíbené malování triček, nebo výroba třídní vlajky - inspirované tématem týmových dovedností a tématem individuálního přínosu pro tým
 - podpora přináležitosti ke třídě a zároveň podpora individuality v rámci třídy
- **zarámování dne**
 - shrnutí a hodnocení uskutečněných aktivit
 - kratičký rituál ukončující program
- **závěr**

- formulace a odhlasování základních pravidel vzájemného chování (skupinových norem) ve třídě
- vyhodnocení (odpovídání na evaluační dotazníky)
- tečka (jednoduchá ukončující aktivita: společná fotografie)

Postřehy lektorů o interakci dětí

Žáci spolupracovali a s lektory komunikovali otevřeně. Zpočátku měli problém spolupracovat chlapci s dívkami. Dívky často přijímaly vedoucí role ve skupině. Ve vedení se střídaly s chlapci. Postupně se vzájemná spolupráce chlapců a dívek vylepšovala. V těchto rolích se žáci vzájemně respektovali i oceňovali. Ve třídě jsou nastavena základní pravidla chování. Pozorovali jsme, že nikdo nebyl ze skupiny vyčleňován. I v době osobního volna si hráli všichni společně.

Evaluace kurzu

Z pohledu lektorů

Žáci velice intenzivně spolupracovali na cílech kurzu. Při hře *Detektivka* prokázali intenzivní a dlouhou spolupráci. K nejvýznamnějším částem programu patřila aktivity ve večerních částech programu, při nichž si žáci pomáhali. Celkově projevovali nadšení. Třída působila celistvým dojmem. V závěrečné aktivitě *Třídní vlajka* spolupracovali všichni žáci.

Analýza závěrečných dotazníků

Dotazník vyplnili všichni přítomní žáci a třídní učitelka, tj. 19 osob.

Ohlasy dětí během programu i analýza závěrečných dotazníků prokazují, že cíle kurzu byly naplněny. V následujícím textu se můžete seznámit s analýzou závěrečných evaluačních dotazníků, které děti vyplňovaly v samém závěru programu. Cílem závěrečného dotazníku je získat autentické výpovědi o tom, jak celou akci vnímali samotní účastníci.

Dotazník se skládal z devíti otázek s možností odpovědi na 5 bodové škále:

Otázky a odpovědi (shrnutí):

1. Rozumím tomu, proč se naše třída kurzu účastnila.

16x	3x	0	0	0
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

2. Porozuměl/a jsem všemu, co lektori říkali.

11x	8x	0	0	0
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

3. Líbilo se mi, jak se ke mně lektori chovali.

14x	15x	0	0	0
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

4. Místo a jeho okolí se mi líbilo.

12x	7x	0	0	1x
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

5. Poznal/a jsem více své spolužáky.

15x	4x	0	0	0
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

6. Naše třída se díky kurzu více stmelila, jsme teď lepší parta.

10x	9x	0	0	0
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

7. Celkově jsem s tímto kurzem spokojen/a.

18x	1x	0	0	0
Výrazně souhlasím	Souhlasím	Nevím	Nesouhlasím	Výrazně nesouhlasím

8. Uveď, prosíme, 3 věci, které se Ti na kurzu nejvíce líbily: Levitace 10x, Energie 11x, Uvedení 9x, Detektivka 8x, Šerif 8x, Upír 5x, Draci 4x, Místa si vymění 3x, Slepý strom 2x, Klávesnice 2x, Křížovka 3x, Čísla 2x, hra 2x, kdo je kdo 2x, role v týmu, svíčka,**9. Uveď, prosíme, co Ti na kurzu vadilo:** nic 12x nic, Slepý strom, krátký polední klid, když jsme kreslili vlajku, druhá večere nebyla**10. Zde, prosíme, napiš, co ti kurz přinesl, co ses na kurzu naučil/a, v čem ses zlepšil/a:**

- Naučila jsem se důvěřovat kamarádům
- Spolupráce s ostatními 8x
- Naučila jsem se trpělivosti
- Že si můžeme důvěřovat
- Poznal jsem lépe své spolužáky 8x

- Dokážu sedět vedle kluka
- Logické myšlení
- Více komunikovat se spolužáky
- Mám víc kamarádů
- Hrát výborné hry
- Lépe jsem porozuměla druhým v mnoha věcech
- Dokážu pomoci ostatním

11. Měl/a bych zájem o další podobnou akci či kurz: 19x Ano

Zájem žáků o zopakování podobné akce

V závěrečných dotaznících vyjádřilo 100% žáků i všichni zúčastnění učitelé zájem o zopakování podobné akce. Vnímáme to jako projev velké spokojenosti ze strany žáků i pedagogů.

Závěrečné slovo

Velmi oceňujeme vstřícný a aktivní přístup celého vedení školy při organizaci kurzu. Moc děkujeme všem zúčastněným učitelům za zájem o děti i o program kurzu. Děkujeme za pochopení a také za vstřícnost třídní učitelce a výchovnému poradci

Těšíme se na další spolupráci s Vaší školou.

Za Projekt Odyssea:

Bc. Martin Čapek, vedoucí lektor kurzu

V Praze, 1. října 2014